

Kalajoen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma vuosille 2022–2024

Kalajoen kalatalousalueen kartta (Kuva <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi>).

Sisältö

1. Johdanto	2
2. Suunnitelma rannikkoalueelle	3
2.1. Perustiedot vesialueesta sekä kalakantojen tilasta ja kalastuksen nykytilasta	3
2.1.1. Vesialue	3
2.1.2. Kalakannat	5
2.1.3. Kalastus	7
2.2. Kalakantojen ja kalastuksen tavoitetilat ja osatavoitteet rannikkoalueelle	8
2.3. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen rannikkoalueella	9
2.3.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet	9
2.3.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytetyt pyydykset	10
2.3.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet	11
2.3.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alue ja järjestelmän kehittäminen	11
2.3.5. Yhteistoiminnan kehittäminen rannikkoalueella	11
2.4. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi sekä edistämiseksi	12
2.4.1. Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi	12
2.4.2. Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä	14
2.4.3. Suunnitelma istutuksista	14
2.4.4. Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi	15
2.5. Suunnitelma kalastusta ja kalakantoja koskevan seurannan järjestämisestä	15
3. Suunnitelma joki- ja järviolueelle	17
3.1. Perustiedot vesialueesta sekä kalakantojen tilasta ja kalastuksen nykytilasta	17
3.1.1. Vesialue ja sen tila	17
3.1.2. Kalakantojen nykytila	20
3.1.3. Kalastuksen nykytila	20
3.2. Kalakantojen ja kalastuksen tavoitetilat ja osatavoitteet joki- ja järviolueille	21
3.3. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen joki- ja järviolueella	22
3.3.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet	22
3.3.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytetyt pyydykset	23
3.3.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet	23
3.3.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueet ja järjestelmän kehittäminen	23
3.3.5. Yhteistoiminnan kehittäminen joki- ja järviolueella	24
3.4. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi sekä edistämiseksi	24
3.4.1. Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi	24
3.4.2. Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä	25
3.4.3. Suunnitelma istutuksista	27
3.4.4. Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi	27
3.5. Suunnitelma kalastusta ja kalakantoja koskevan seurannan järjestämisestä	28
4. Suunnitelma kalastuksenvallvonnan järjestämisestä	28
5. Vaelluskalojen, uhanalaisten kalakantojen ja biologisen monimuotoisuuden huomioon ottaminen toimenpiteissä	30
6. Täpläravun ja muiden vieraslajien huomioon ottaminen toimenpiteissä	30
7. Ehdotus kalastonhoitomaksuina kerättävien varojen omistajakorvauksiin käytettävän osuuden jakamiseksi	31
8. Alueellinen edunvalvonta	31
9. Suunnitelma viestinnästä	32
10. Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpano	32
11. Vaikuttavuuden arviointi ja suunnitelman päivitys	33
12. Kirjallisuus ja muu lähdeaineisto	34

LIITTEET

1. Johdanto

Kalastuslaki (379/2015) edellyttää kalatalousalueita laatimaan alueilleen käyttö- ja hoitosuunnitelman. Suunnitelmassa tulee näkyä kalastuslain yleiset kehittämistavoitteet kuten kalavarojen kestävä käyttö, kaupallisen kalastuksen ja vapaa-ajankalastuksen toimintaedellytysten parantaminen, kalojen luontaisen elinkierron ja lisääntymisen turvaaminen sekä vaelluskalakantojen elinvoimaisuuden turvaaminen. Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa tulee huomioida kansalliset kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvät strategiat, mm. kansallinen lohi- ja meritaimenstrategia, kalatiestrategia, sisävesillä kansallinen rapustrategia ja jokihelmisimpukan eli raakun suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma 2020–2030.

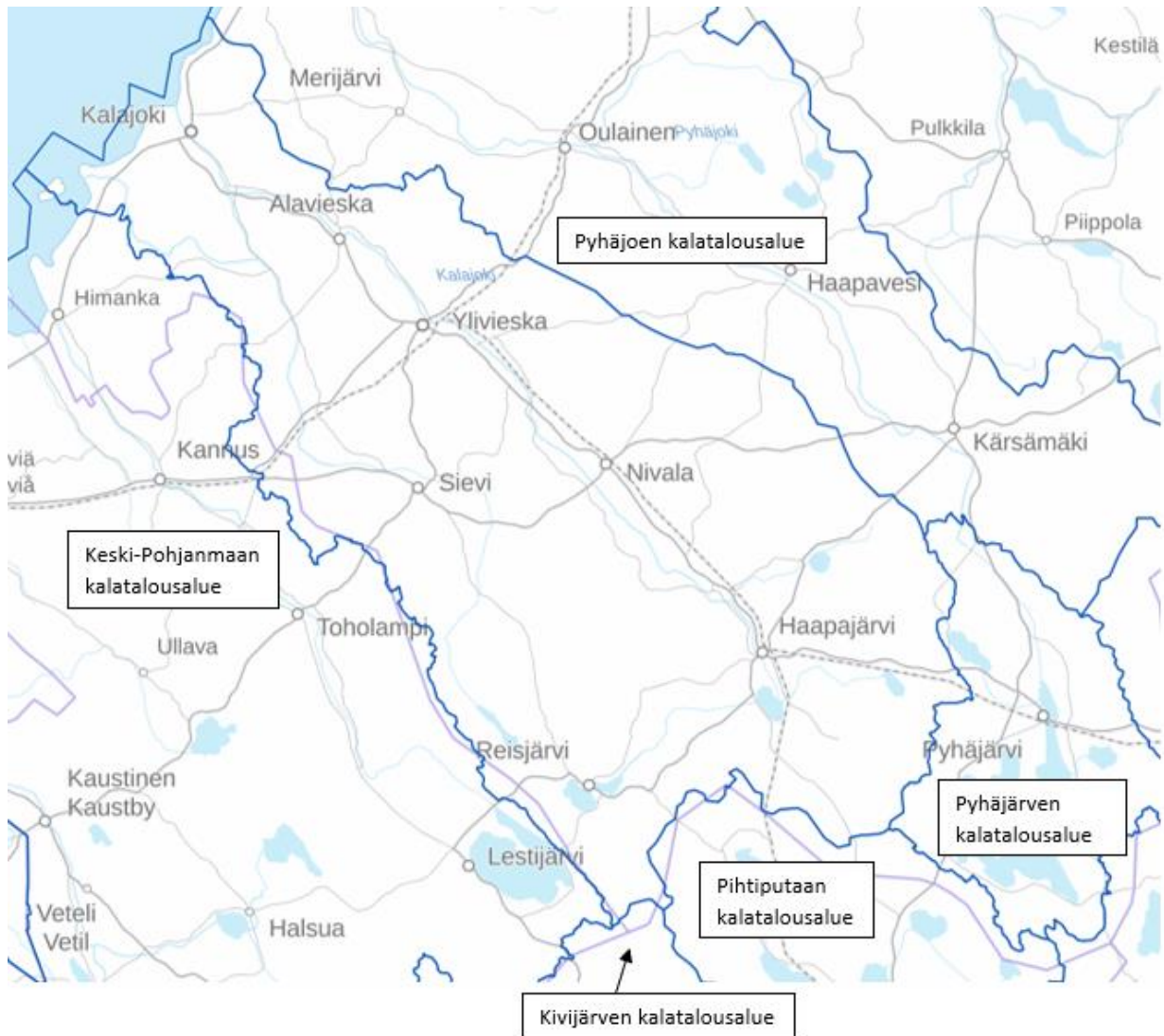
Käyttö- ja hoitosuunnitelman tarkoituksena on käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito. Suunnitelma nojaa kalastuslakiin, asetuksiin, valtakunnallisiin hoitosuunnitelmiin ja strategioihin sekä paikalliseen tietoon. Käyttö- ja hoitosuunnitelma on voimassa enintään kymmenen vuotta niiden hyväksymisestä lähtien, mutta on suositeltavaa, että suunnitelma tarkastetaan vuosittain yleiskokouksen yhteydessä ja päivitetään tarvittaessa.

Kalajoen kalatalousalueeseen kuuluu sekä merialuetta, järviä että virtavesiä. Kalatalousalueen koko on 449 300 hehtaaria. Kalatalousalueen vesialueiden pinta-ala on 16 796 hehtaaria. Vedet sijaitsevat pääosin Kalajoen, Alavieskan, Ylivieskan, Sievin, Nivalan, Reisjärven ja Haapajärven kunnissa. Pieniä vesialueita on myös Pyhäjärven ja Kärsämäen kuntien alueella. Kalatalousalueella on yksi mereen laskeva vaelluskalakajoki, jossa on esiintynyt meritaimenta (Kalajoki). Merialuekohtaiset säädökset edistävät alueen meritaimenkantojen elpymistä. Kalatalouden kannalta sekä merialueella että sisävesialueella on molemmilla merkitystä. Merialue rajoittuu pohjoisessa Pyhäjoen kalatalousalueeseen ja etelässä Keski-Pohjanmaan kalatalousalueeseen. Sisämaassa alue rajoittuu Kivijärven, Pihtiputaan ja Pyhäjärven kalatalousalueisiin (Kuva 1.). Merialueella harjoitetaan kaupallisen kalastuksen ohella myös vapaa-ajankalastusta, tärkeimpinä kaupallisen kalastuksen saalislajeina ovat rannikolla kari- ja vaellussiika, ahven, nahkiainen, made ja lohi. Sisävesialueella kalataloudellisesti tärkeitä lajeja ovat hauki, ahven, kuha, made ja siika. Hylkeet haittaavat rannikolla pyydyskalastusta, minkä johdosta kaupallisten kalastajien määrät ja saaliit ovat rannikolla olleet laskusuunnassa. Lisäksi matala rannikkoalue edesauttaa rehevöitymistä, minkä johdosta pyydyskset limoittuvat ja likaantuvat. Sisävesialueella harjoitetaan vapaa-ajankalastusta ja ravustusta.

Suunnitelmassa on kalakantoja ja kalastusta koskeva nykytilan kuvaus ongelmakohtineen. Nykytilan kuvauksen pohjalta on luotu yleinen tavoitetila alueen kalavarojen käytölle ja hoidolle koko suunnittelukaudelle. Tavoitetilaan liittyy osatavoitteita, joiden toteutumista arvioidaan suunnittelukauden aikana. Luvussa 10 on yhteenvetoa suunnitelman toimeenpanosta ja sen aikataulusta sekä vastuutahoista. Luvussa 11 kuvataan tarkemmin osatavoitteiden toteutumisen seuranta ja sitä, miten toimitaan, jos jokin osatavoitteista on selvästi jäämässä toteutumatta tai olosuhteet muuttuvat alueella niin paljon, että osatavoitteet eivät ole enää mahdollisia tai tarkoituksenmukaisia.

Käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteisiin ja toimeenpanoihin vaikuttavat toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Näitä muutoksia on pyritty suunnitelmassa ottamaan huomioon. Lämpenevä ilmasto lyhentää jääkautta, minkä johdosta rehevöityminen ja särkikalat lisääntyvät alueella. Särkikalojen kalastaminen ja hyödyntäminen ravinnoksi vähentää vesistöjen rehevöitymistä. Veden samentuminen, seisovien pyydysten ja rantakivien limoittuminen, arvokalojen väheneminen, särkikalojen lisääntyminen, leväesiintymät ja rantakasvillisuuden muutokset ovat vesistön käyttäjille näkyviä merkkejä rehevöitymisen etenemisestä ja muutoksista eliöyhteisöissä.

Vapaa-ajankalastuksessa verkkokalastus vähenee ja mahdollinen muukin vapaa-ajankalastuksen väheneminen heikentäisi myös yleistä kiinnostusta kalavesien hoitotoimintaan.

Kuva 1. Kalajoen kalatalousalue sekä sen ympärillä olevat kalatalousalueet (Kuva <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi>).

2. Suunnitelma rannikkoalueelle

2.1. Perustiedot vesialueesta sekä kalakantojen tilasta ja kalastuksen nykytilasta

2.1.1. Vesialue

Kalajoen kalatalousalueen rannikko käsittää Kalajoen edustalla olevan rannikkoalueen, ulottuen pohjoisesta Pyhäjoen kunnanrajasta etelään Kaharin Haanperään saakka. Rannikolla myös osa Rahjan saaristosta kuuluu Kalajoen kalatalousalueeseen. Rahjan saaristo on määritelty Natura 2000 -alueeksi vuonna 1998.

Rannikkoalueelle laskevat joet ovat Kalajoki ja Siiponjoki, joka on Kalajoen toinen lasku-uoma mereen. Kalajoen suisto ja Siiponjoki ovat Natura 2000 -alueita.

Kalajoen suisto edustaa Perämeren rannikon jokisuistoja. Alueeseen kuuluu edustavaa hiekkarantojen luontoa ja loivia rantaniittyjä sekä fladoja, kluuvijärviä ja matalia lahtia. Nämä alueet ovat merkittäviä kevätkuivien rannikkolajien lisääntymisalueita. Siiponjoen suisto käsittää laajan kiinteän variksenmarja- ja kanervadyynialueen sekä Siiponjoen varren. Rahjan saaristo muodostaa veden vaihtumista hidastavan esteen Siiponjoen suulle, minkä vuoksi jokisuulla tuntuu makean pintaveden vaikutus. Siiponjoen suiston rannoilla luonto on jatkuvassa ja nopeassa muutostilassa. Muutoksia aiheuttavat maankohoaminen, joen mukanaan tuomien ainesten kasaantuminen ja jokiuomien siirtyminen.

Vahas–Keihäslahti on arvokas alue monipuolisen luontonsa vuoksi. Vahaslahti on kasvillisuudeltaan monipuolinen, merestä irti kuroutunut flada, jossa pesii runsaslajinen vesi- ja rantalinnusto. Keihäslahti on melko suojainen lahti. Alueen rannat ovat hiekkarantoja, ja rantaviiva elää jatkuvasti maan kohotessa. Vahaspauha on merelle työntyvä hiekkasärkkä, jonka länsirannalla esiintyy useita luonnonsuojelulaissa (1096/1996) suojeltuja arvokkaita luontotyyppejä: dyynejä, luonnontilaisia hiekkarantoja sekä pienialainen merenrantaniitty. Vahaspauha on tärkeä vesilintujen sekä kahlaajien pesimä- ja levähdysalue.

Rahjan saaristo on Perämeren maankohoamisrannikon edustavimpia saaristokokonaisuuksia. Maankohoaminen alueella on nopeaa. Perämerelle tyypillisestä avoimesta rannikosta poiketen Rahjan saaristo on hyvin rikkonaista ja pienipiirteistä. Saaristossa ovat nähtävillä kaikki saariston vyöhykkeet: manner-, sisäsaaristo-, välisaaristo-, ulkosaaristo- ja merivyöhyke. Alue on arvokas paitsi luontonsa, myös perinnetuoppien sekä kulttuurimaisemien – kuten vanhojen kalastustukikohtien – vuoksi.

Rannikkoalueella on kalastuksen ohella muutakin vesien käyttöä. Veneily ja muu vesillä liikkuminen on yleistä. Alueella sijaitsee veneilijöiden käyttämiä satamia ja ulkoilualueita. Rannikkoalue on hyvin pitkälti kaavoitettu ja rakennettu asuin- ja kesämökkikäyttöön. Kalajoen hiekat muodostavat merkittävän matkailualueen.

Kalajoen kalatalousalueen merialuetta rehevöittää paikallisesti mereen laskeva Kalajoki, jonka valuma-alueiden maankäyttö vaikuttaa olennaisesti merialueen ja rannikon tilaan. Kiintoaine- ja ravinnekuormituslähteen muodostava joki kuormittuu lähinnä valuma-alueen maa- ja metsätalouden toiminnasta. Lisäksi valuma-alueella on lukuisia turvetuotantoalueita, jotka osaltaan toimivat kuormituslähteinä. Ravinteita ja muita kuormittavia aineita mereen päätyy myös rannikon asutuksesta ja teollisuudesta. Rehevöityminen yhdessä ilmaston lämpenemisen kanssa runsastuttaa särkikalojen ja kuhan lisääntymistä alueella. Rehevöityminen haittaa kalastusta lisäämällä ja nopeuttamalla seisovien pyydysten likaantumista. Sisemmät rannikkovedet on arvioitu ekologiselta tilaltaan tyydyttäväksi.

Ekologinen tila kuvaa sitä, kuinka lähellä luonnontilaisten vesien vertailuolaja tarkasteltavan pintavesimuodostuman eliöstö, kasvillisuus ja levä ovat. Tilaa arvioitaessa otetaan huomioon myös veden laatu ja hydrologiset ja morfologiset ominaisuudet.

Maankohoamisella on monenlaisia vaikutuksia. Rantaviiva vetäytyy, kareja ja saaria nousee lisää ja lähellä rantaa olevat saaret kiinnittyvät mantereeseen. Maankohoaminen vaikuttaa myös jokien virtaamaan jokien pidentyessä, mikä voi johtaa myös pahempiin tulviin. Maankohoaminen ja meren mataloituminen lisäävät satamien ja laiva- ja veneväylien ruoppaustarvetta. Perämerellä myrskyjen aiheuttamat voimakkaat merenpinnan vaihtelut yhdessä maankohoamisen kanssa altistavat merenpohjaa ja vanhoja sedimenttejä rantavoimien ja jään eroosiovoimien kulutettavaksi (Merialuesuunnittelu Pohjoisen Selkämeren Merenkurkun ja Perämeren suunnittelun alueen ominaispiirteet 2019).

Rannikolla maankohoamisen myötä merestä kuroutuvat pienet kirkasvetiset lahdet ovat keskeisiä kalojen kutu- ja poikasalueita. Kuroutumalla syntyy aluksi fladoja ja myöhemmin kluuvijärviä. Kovat merenpohjat ovat tärkeitä karisiiin ja silakan kutupaikkoja.

Matalilla alueilla on suuri merkitys kalojen lisääntymisalueena. Rehevöityminen ja liettyminen, rantarakentaminen sekä ruoppaukset uhkaavat rajallisia lisääntymisalueita. Vaellusesteet ja virtaaman säännötely ovat jo kauan heikentäneet vaelluskalojen mahdollisuuksia luontaiseen lisääntymiseen.

Merialueiden käyttöpaineet kasvavat kaiken aikaa. Meriliikenne, rantarakentaminen, merituulivoiman rakentaminen, väylien ja pienvenesatamien ruoppaus ja siihen liittyvät läjitykset, vapaa-ajankalastus ja vesiviljely eri muodoissaan sekä meren virkistyskäyttö lisääntyvät myös Suomen merialueella. Lisääntyvä meren käyttö vaikuttaa ekosysteemin toimintaan ja — yhdessä rehevöitymisen sekä haitallisten aineiden ja vieraslajien lisääntymisen kanssa — heikentää meriekosysteemin tilaa ja viime kädessä myös elinkeinojen kannattavuutta.

Meriliikenteeseen liittyy öljy- ja kemikaalionnettomuuksien uhka. Vaikeat jääolosuhteet hankaloittavat entisestään öljyntorjuntaa ja kylmässä vedessä öljy hajoaa hitaasti, jolloin sen haitat ympäristölle ovat mittavammat.

Merialuesuunnittelun avulla sovitetaan yhteen näiden toimialojen ja meriympäristön säilyttämisen ja suojelun tarpeita. Ensimmäisiä suunnitelmia laaditaan parhaillaan, ja niiden oli määrä valmistua vuoden 2021 alussa. Jotta merialuesuunnittelussa voitaisiin huomioida vedenalainen meriluonto, tarvittiin laadukasta luontotietoa ja sen jalostamista suunnitteluun sopivaan muotoon. Suomen ekologisesti merkittävien vedenalaisten meriluontoalueiden (EMMA) kuvaukset vastaavat tähän tarpeeseen. Aineiston käyttömahdollisuudet ovat monipuoliset, ja merialuesuunnittelu on vain yksi näistä. Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma (VELMU) kerää vuosittain uutta aineistoa vedenalaisesta luonnosta, ja myös EMMA-työ jatkuu tulevaisuudessakin. Aineistoja päivitetään ja uusia EMMA-kuvauksia laaditaan sitä mukaan, kun uutta aineistoa on saatavilla (Suomen ympäristökeskuksen raportteja 8/2020).

EMMA-kuvaukset on tehty yhteistyössä lukuisten meriluonnon asiantuntijoiden kanssa kattaviin aineistoihin ja kirjallisuuteen perustuen. Työhön osallistui viitisenkymmentä asiantuntijaa yli kymmenestä eri organisaatiosta. Tavoitteena oli tuottaa kuvaus tärkeimmistä vedenalaisista luontokohteista merialuesuunnittelun käyttöön.

Aluerajaukset perustuvat pääasiassa VELMUssa kerättyyn tietoon vesikasveista, makroleivistä, selkärangattomista, Itämeren luontotyypeistä sekä kalojen lisääntymisalueista. Aluekuvauksissa kerrotaan myös tärkeiden lintu- ja hyljealueiden ja rannikon maanpäällisten luontotyyppien luontoarvoista, mutta niitä ei ole käytetty alueita rajattaessa.

2.1.2. Kalakannat

Kalajoki ja Siiponjoki suistoineen ovat tärkeitä alueita kaupallisesti merkittävillä kalakannoilla. Alueilla on lisääntymispaikkoja siialle, ahvenelle, nahkiaiselle, mateelle, muikulle, silakalle ja hauelle.

Alueella esiintyy ja kalastetaan vaelluskala- ja rannikkolajeja kuten siikaa, lohta, ahventa, nahkiaista, haukea, muikkua, silakkaa, madetta, kuhaa ja särkikaloja. Paikallisten kalakantojen tilasta ja runsaudesta kertoo jotain kaupallisilta kalastajilta saatu saalistieto. Merialueen lohisaalis on kaupallisen kalastuksen osalta kiintiöity ja se on ilmoitettava kalatalousviranomaisille, joten sen osalta vuotuiset saalistiedot ovat tarkkoja.

Ahvenelle ja kuhalle on tyypillistä sääoloista johtuvat voimakkaat vuosien väliset vaihtelut lisääntymisen onnistumisessa ja kantojen runsaudessa. Tämä voi näkyä myös näiden lajien saaliin vaihteluina. Keväiden ja kesien lämpeneminen saattaa hyödyttää erityisesti kuhaa.

Kaupalliset hauki- ja madesaaliit ovat alueella pysyneet suhteellisen vakaina.

Kalajoen kalatalousalueen vaellussiikakannat ja -saaliit perustuvat pääosin istutuksiin. Kalajoen alaosassa on myös jonkin verran vaellussiian luonnollista lisääntymistä. Merikutuinen karisiika lisääntyy alueella luontaisesti ja se on verrattain paikallinen laji, joka vaelttaa enintään 20 kilometrin päähän kutualueiltaan, kun taas jokisuistoissa ja joissa kuteva vaellussiika voi vaelttaa yli 500 kilometrin päähän.

Merikutuisen siian kannat ovat vahvoja Perämerellä, mutta Merenkurkusta etelään tilanne näyttää huonolta: poikastuotanto on heikkoa, minkä vuoksi kannat ovat monin paikoin taantuneet ja lähes hävinneet (Luke, kalavarojen käyttö ja hoito B).

Karisiian kutualueet sijaitsevat alle 3 metrin syvyydessä melko karkeilla, kasvittomilla sorapohjilla. Suurikokoiset mätimunat eivät ole suojassa hiekkaisilla alueilla, vaan vaativat suojakseen soraikkoja. Sorapohjat sijaitsevat karikkojen ympärillä. Potentiaalisia poikasalueita ovat alueen matalat hiekkapohjaiset rantavedet.

Muikkukannoille ovat tyypillisiä suuret runsaudenvaihtelut. Lyhytikäisenä kalana vuosiluokkien runsauden vaihtelu vaikuttaa voimakkaasti kalastettavaan kantaan. Nykyinen muikkukanta merialueen rannikolla kestää kalastusta.

Pohjanlahden meritaimenkannat ovat heikentyneet voimakkaasti johtuen voimalaitospatojen ja muiden vaellusesteiden rakentamisesta, liian voimakkaasta kalastuksesta, maa- ja metsätalouden ja turvetuotannon aiheuttamasta kiinto- ja ravinnekuormituksesta, sekä sulfiittimaiden kaivamisesta aiheutuneesta happamoitumisesta. Rasvaevälliset taimenet ovat merialueella kokonaan rauhoitettuja. Meritaimen on luokiteltu Suomessa erittäin uhanalaiseksi samoin kuin taimenen sisävesikannat napapiirin eteläpuolella (Hyvärinen ym. 2019). Lohi- ja etenkin meritaimenkantojen elinvoimaisuuden säilyttäminen on huomiotava kansallisen lohi- ja meritaimenstrategian 2020 mukaisesti.

Suomessa lohi lisääntyy luontaisesti enää Tornionjoessa ja Simojoessa. Alkuperäiset lohikannat esiintyvät enää vain näissä kahdessa joessa. Itämeren luonnonlohikantojen tilaa seurataan mm. jokeen nousevien lohien määrällä. Entisissä lohijoissa on istutuksin ylläpidetty lohikantaa, joka lisääntyy jossain määrin.

LAJI	UHANALAISUUS-LUOKKA	UHANALAISUUDEN SYYT JA KANTOJEN KEHITYS	HOITOTOIMET
Atlantinlohen Itämeressä elävä muoto (<i>Salmo salar</i>)	Vaarantunut (VU)	- Vesirakentaminen, kalastus, vedenlaatu joissa ja muutokset merialueella - Jäljellä kaksi alkuperäistä lohikantaa, Tornionjoen ja Simojoen lohet - Em. kannat kehittyneet suotuisasti 2000-luvulla	- Kalastuksen säätely ja ohjaus - Kansainvälinen yhteistyö - Vaellusesteiden poistaminen - Kunnostukset jokialueilla - Jokien vedenlaadun parantaminen
Meritaimen (<i>Salmo trutta</i>)	Äärimmäisen uhanalainen (CR)	- Vesirakentaminen, kalastus, jokien vedenlaatu - Esiintyy alkuperäisenä Tornion- ja Lestijoen. Siirrettyinä tai sekoittuneina kantoina muutamissa jokivesistöissä (mm. Kiiminkijoki) - Kehitys jatkunut epäsuotuisana	- Kalastuksen säätely ja ohjaus - Vaellusesteiden poistaminen - Kunnostukset jokialueilla - Jokien vedenlaadun parantaminen - Suunnitelmallinen istutustoiminta
Harjus, merikannat (<i>Thymallus thymallus</i>)	Äärimmäisen uhanalainen (CR)	- Muutokset lisääntymisaluiden laadussa (meri), kalastus - Kehitys jatkunut epäsuotuisana	- Kalastuksen säätely ja ohjaus - Lisääntymisaluiden kunnostaminen - Viljely ja istutukset
Vaellussiika (<i>C. lavaretus f. lavaretus</i>)	Erittäin uhanalainen (EN)	- Vesirakentaminen, vedenlaatu ja muut muutokset lisääntymisalueilla (joissa), kalastus - Kehityksen arvioidaan jatkuvan epäsuotuisana	- Vaellusesteiden poistaminen - Kalastuksen säätely ja ohjaus - Istutustoiminta
Karisiika (<i>Coregonus lavaretus f. widegreni</i>)	Vaarantunut (VU)	- Lisääntymisaluiden määrä ja etenkin laatu on heikentynyt voimakkaasti erityisesti Merenkurkun eteläpuolisilla alueille.	- Kalastuksen säätely ja ohjaus - Lisääntymisaluiden kunnostaminen

Kuva 2. Pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren suunnittelualueella esiintyvät uhanalaiset kalalajit, uhanalaisuuden syyt sekä tarvittavat hoitotoimet (Kuva: Merialuesuunnittelu 2019). Meritaimenen uhanalaisuusluokitus on lieventynyt äärimmäisestä erittäin uhanalaiseksi.

Kansallisen lohi- ja meritaimenstrategian mukaisesti kalatalousalueen hoitosuunnitelmassa esitetään istutusten osittaista korvaamista lohikantojen luontaista lisääntymistä edistävillä toimilla, kuten lohen kalastuskuolevuuden vähentäminen merialueilla ja joissa, noususteiden poistaminen tai ohittaminen ja lisääntymisympäristöjen kunnostukset.

Kalojen kulkua helpottavia toimenpiteitä ovat mm. rakenteiden ja virtaamien muutokset, joilla kalojen kulkumahdollisuutta vaellusesteiden ohi parannetaan; esim. vaellusesteiden poistot, kalatiet ja luonnonmukaiset ohitusuomat. Kalojen kulun edistämiseksi on keskeistä pyrkiä suunnittelemaan ja toimeenpääntämään hankkeita eri tahojen yhteistyönä toteuttamalla kansallista kalatiestrategiaa. Vesilainsäädännön kehittäminen niin, että lupia ja niissä määrättyjä velvoitteita voidaan tarvittaessa muuttaa tai tarkistaa vesien- ja merenhoidon tavoitteiden saavuttamiseksi ja kehittämällä vesistösäännöstelyjen käytäntöjä (Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma 2016–2021).

2.1.3. Kalastus

Kalajoen kalatalousalueen merialue on tärkeä sekä kaupalliselle kalastukselle että vapaa-ajankalastukselle. Kaupallisesta kalastuksesta ELY-keskus kerää saalis- ja pyyntiponnistustiedot. Kaupallisten kalastajien määrä alueella on ollut laskussa. Kalastajien määrän ohella myös yhteenlaskettu pyyntiponnistus verkoilla ja rysillä on vähentynyt. Kaupallisen kalastuksen tärkeimmät kalastuspaikat on esitetty luvussa 2.3.2.

Kalastajien ja kalastuksen vähenemiseen on useita syitä. Kasvaneesta hyljekannasta (sekä harmaahylje että itämerennorppa) koituu monenlaisia ongelmia vuosittain. Verkkokalastus on vaikeutunut tai käynyt mahdottomaksi avovesiaikana hylkeiden runsastumisen seurauksena. Hylkeet vievät saaliita verkoista ja repivät pyydyksiä niin, ettei niitä saa kunnostettua korjaamalla. Lisäksi hylkeet karkottavat kaloja monilla pyyntipaikoilla ja vaikeuttavat syksyistä vaellussiiian mädinhankintaa. Rysäpyynti onnistuu yleensä vain hylkeenkestävillä rysillä. Myös rannalle ajautuneista kuolleista hylkeistä aiheutuu ongelmia maanomistajille.

Nouseva merimetsokanta aiheuttaa saalistappioita kalastajille. Kalajoen kalatalousalue haluaisi saada merimetson metsästettäväksi riistalajiksi. Alueella toimivat kaupalliset kalastajat ikääntyvät, eikä uusia kaupallisia kalastajia ole juurikaan tulossa alalle.

Siika on alueen kaupalliselle rannikkokalastukselle tärkein saalislaji, jota kalastetaan verkoilla ja rysillä. Vuotuiset siikasaaliit ovat pysyneet suhteellisen vakaina. Myös lohen rysäpyynnillä on kaupallista merkitystä Kalajoen kalatalousalueella. Verkkokalastuksen saalismäärät ovat vähentyneet hyljekannan kasvessa. Ahventa, haukea, madetta ja nahkiaista kalastetaan kaupallisesti jonkin verran.

Vesialueiden omistajille lähetetyn kyselyn perusteella tärkeimmät kalalajit kaupallisen kalastuksen ja/tai vapaa-ajankalastuksen osalta ovat: vaellus- ja karisiika, ahven, hauki, kuha ja nahkiainen.

Kaupallisen kalastuksen vastauksissa tärkeimmiksi kalalajeiksi mainittiin vaellus- ja karisiika, lohi, ahven, nahkiainen ja made.

Vapaa-ajankalastajilla tarkoitetaan kotitarvekalastajia, pyydyksillä ja vapavälinein kalastavia, satunnaisesti kalastavia tai kaikkia näiden väliin sijoittuvia kalastajia. Kalajoen kalatalousalueen merialueella on myös vapaa-ajankalastusta. Osa alueen vapaa-ajankalastajista omistaa tai on osakkaana kalavesiin ja kalastaa pääosin omilla vesillä. Osa kalastajista kalastaa pelkästään yleiskalastusoikeuksilla ja/tai kalastonhoitomaksuun perustuvalla viehekalastusoikeudella. Alueen vapaa-ajankalastuksen rakennetta ei ole tarkemmin tutkittu.

Konikarvon kalasatama sijaitsee noin 15 kilometriä Kalajoen keskustasta etelään, Rahjan kylässä. Satamaa käyttävät useat sekä I- että II-ryhmän kaupalliset kalastajat ja Konikarvo on kaupalliselle kalastukselle liiketaloudellisesti erittäin merkittävä satama. Kalastus on ympärivuotista. Satamaa käyttävät myös huviveneilijät.

Ämmän satama sijaitsee Kalajokisuussa, noin 3,5 km Kalajoen keskustasta ja sitä käyttävät sekä I- että II-ryhmän kaupalliset kalastajat.

Äijän pienvenesatama sijaitsee Kalajokisuussa, vastarannalla Ämmän satamaan nähden, noin 4,5 kilometriä Kalajoen keskustasta. Äijän satama on ainoa yksityinen (jakokunnan omistama) satama ja kehittämistoimena kalastajilla on toive jäähilekoneesta.

Vasankarin satama sijaitsee noin kymmenen kilometriä pohjoiseen Kalajoen keskustasta.

Puojinniemen ja Keskuskarin satamia käyttävät sekä kaupalliset kalastajat että vapaa-ajankalastajat.

Kalajoen satama (tunnetaan myös nimellä Rahjan satama) sijaitsee Rahjassa, noin 14 km Kalajoen keskustasta ja se toimii tavarasatamana.

Rahjan kalastusta kuvaava taulukko on Metsähallituksen Kalajoen rannikon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmasta 2012–2022 (Liite 5.).

2.2. Kalakantojen ja kalastuksen tavoitetilat ja osatavoitteet rannikkoalueelle

Alueen tavoitetilana seuraavalle suunnittelukaudelle on, että kalavaroja hoidetaan ja hyödynnetään niin, että pystytään tuottamaan lähiruokaa kuluttajille kalakantojen tuottoa ja monipuolisuutta vaarantamatta. Vapaa-ajankalastus tuottaa paljon hyvinvointia ja elämyksiä, kaupallinen kalastus muodostaa elävän osan paikalliskulttuuria ja kalastustoiminnasta tulee tuottoa vesialueiden omistajille. Kalastukselle keskeisten lajien nykyiset kannat ovat kestävästi kalastettavissa. Alueen kalastus ja tärkeimpien kalakantojen tila tunnetaan hyvin ja tietoa käytetään kalastuksen ohjauksessa.

Tavoitetilaan pyritään asettamalla suunnittelukaudelle osatavoitteita. Osatavoitteiden toteutumiseen tähtäävät toimet on kuvattu luvuissa 2.3. ja 2.4. alalukuineen ja niiden toimeenpano aikatauluineen on esitetty luvussa 10. Osatavoitteiden toteutumisen tarkasteluajataulu on kuvattu luvussa 11. Siellä on myös kuvattu toimet, joihin ryhdytään, jos tavoitteen toteutuminen on selkeästi epäonnistumassa. Yhteenveto osatavoitteista, niiden toteutumisesta edeltävistä keinoista sekä toteutumisen mittaamisesta on koottu taulukoksi liitteeseen 1.

Osatavoite 1. Kalastukselle keskeisten lajien kuten vaellus- ja karisiika, ahven, hauki, nahkainen, muikku ja silakka kannat pysyvät elinvoimaisina. Hauen, ahvenen, nahkiaisen, muikun ja silakan kannat perustuvat turvattuun luonnonvaraiseen lisääntymiseen. Siikakannoista vaellussiian saaliit perustuvat osittain luonnonvaraiseen lisääntymiseen ja pääsääntöisesti istutuksiin, joita jatketaan. Karisiika lisääntyy luonnonvaraisesti. Tavoitteena on, että kaupallisen kalastuksen saalis/kaupallinen kalastaja (I-ryhmä) pysyy vähintään ennallaan.

Osatavoite 2. Alueen keskeisistä kalakannoista saadaan suunnittelukauden aikana uutta käyttökelpoista tietoa, jota voidaan hyödyntää seuraavaa suunnittelukautta koskevien kalastuksen ohjauksen ja kalakantojen hyödyntämiseen liittyvien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon tarpeet liittyvät erilaisten ohjaus- ja hoitotoimien toimivuuden ja riittävyyden arviointiin. Toteutumisesta arvioidaan asiantuntija-arviona.

Osatavoite 3. Kaupallisen kalastuksen houkuttelevuus ja toimintaedellytykset paranevat. Toteutumisesta mitataan kalastajamäärien ja saaliiden perusteella. Tavoitteena on, että alueen päätoimisten (I-ryhmän) kaupallisten kalastajien määrä nousee. Myös aktiivisten II-ryhmän kalastajien määrän osalta tavoitteena on säilyttää vähintäänkin suunnittelukauden alun taso. Tavoitteena on vajaasti hyödynnettyjen lajien, kuten särkikalajien ja kuoreen, kalastuksen vakiinnuttaminen osaksi alueen kaupallista kalastusta.

Osatavoite 4. Alue säilyy ja kehittyy kiinnostavana vapaa-ajankalastuksen kohteena. Vapaa-ajankalastus ja opastointi tuottavat lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon. Pyrkimyksenä on säilyttää alueen vapaa-ajankalastuksen määrä suunnittelukautta edeltävällä tasolla. Toteutumisen mittauksista tarkennetaan myöhemmin, kun alueen vapaa-ajankalastuksen saaliista saadaan parempaa tietoa.

Osatavoite 5. Merialueen osakaskunnat ja muut vesialueiden omistajayksiköt ovat jo hyvin järjestäytyneitä ja toimivia. Lisäksi niiden riittävän suuret koot mahdollistavat sen, että alueelle saadaan myöhemmin muodostumaan toimiva yhtenäislupa-alue, joka parantaa kaupallisten kalastajien mahdollisuuksia laajentaa toiminta-alueitaan, lisää alueen houkuttelevuutta vapaa-ajankalastuskohteena ja tuo lisää lupatuloja vesialueen omistajille. Tavoitteena on yhtenäislupa-alueen muodostaminen rannikkoalueelle. Toteutumista mitataan ensivaiheessa yhtenäislupa-alueen pinta-alan kehityksenä ja myytyjen lupien tuotona.

Osatavoite 6. Kalatalousalue tuntee alueen kalastajarakenteen ja heidän saaliinsa hyvällä tarkkuudella. Tämä on tietoon perustuvan kalastuksen ohjauksen ja sääntelyn ydin. Parannettavaa on erityisesti vapaa-ajankalastukseen liittyvien tietojen kohdalla. Tämä osatavoite on pitkän tähtäimen tavoite, jonka toteutumista voi edistää mm. sähköisten saalistietojen keruujärjestelmien kehittyminen. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

Osatavoite 7. Hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamat haitat kaupalliselle kalastukselle, vaelluskalakannoille ja vapaa-ajankalastukselle vähenevät nykyisestä tasosta. Keskeisinä asioina ovat pyydysten rikkoutuminen ja saaliskalojen vahingoittuminen. Tämä on tärkeä myös osatavoitteen 3 toteutumiselle. Mitataan haastattelemalla alueen I-ryhmän kalastajia.

2.3. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen rannikkoalueella

Kalavarojen käytön alueellinen suunnittelu on keino edistää kalavarojen kestäväää käyttöä ja kehittää kalastusta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Kyse on siitä, että kalatalousalue varaa tai osoittaa tiettyjä alueita jonkin kalastajaryhmän tai kalastusmuodon käyttöön.

Alueellinen suunnittelu on välttämätöntä, kun laaditaan ehdotusta kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi, sillä suunnitelmaehdotuksessa on määriteltävä kalataloudellisesti merkittävät alueet sekä kaupalliseen kalastukseen ja kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet (kalastuslaki 36 §). Kulakin kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvalla alueella on lisäksi määriteltävä kaupalliseen kalastukseen soveltuvat pyydykset.

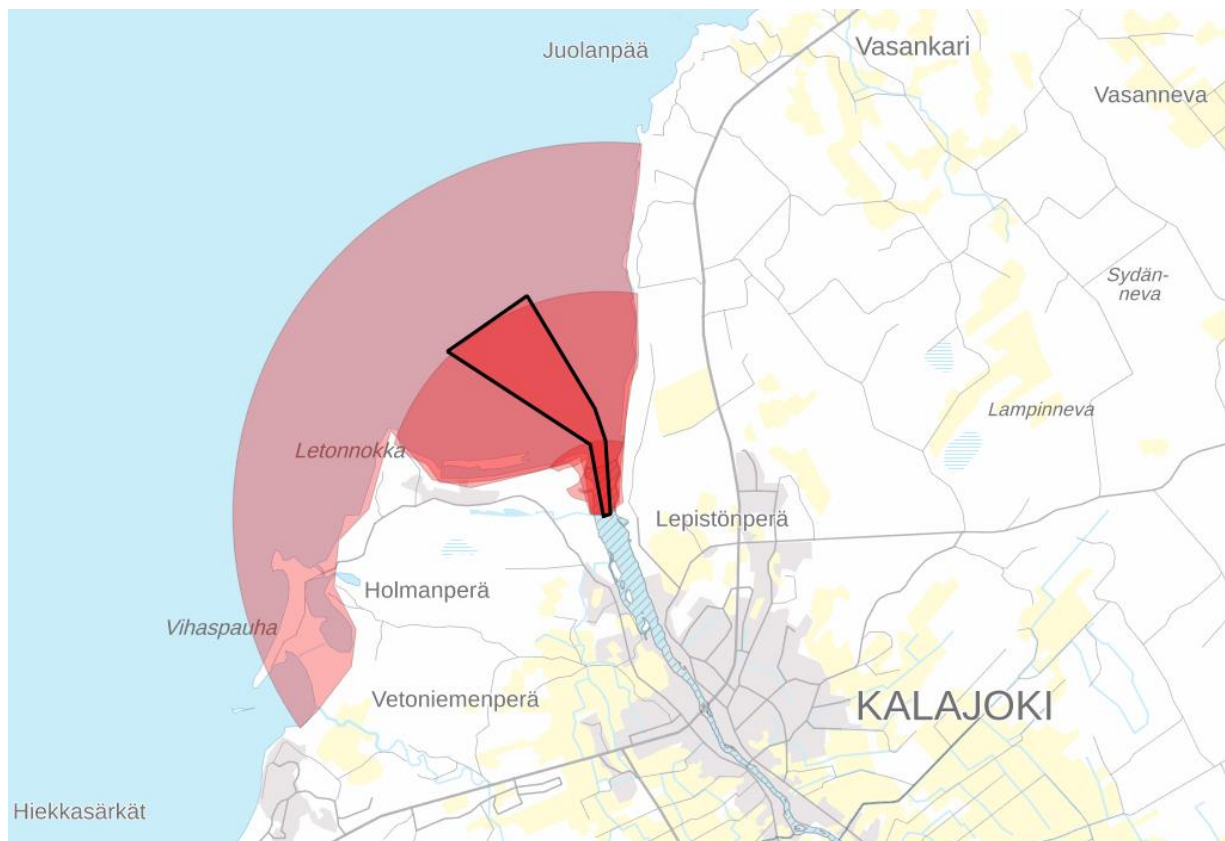
Alueellista suunnittelua tarvitaan myös, kun valmistellaan lain vaatima ehdotus vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupajärjestelmän kehittämisestä. Tätä valmistelua, kuten muutakin alueellista suunnittelua, tukee vesialueiden hallinnan ja yhteistyön kehittäminen kalatalousalueella. Kalastuksen kehittämiseksi saatetaan tarvita muitakin kuin lakisääteisiä aluemäärityksiä. Kalastuksen lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon vesistön muut käyttömuodot ja käyttäjät, kuten veneilijät ja melojat.

Ensimmäiseksi kirjataan tiedot kalatalousalueen vesistön eri osien nykyisestä kalastuksesta, pyyntimuodoista, kalastettavista lajeista sekä pyydysten ja saaliiden määrästä. Tämän jälkeen määritellään eri tarkoituksiin soveltuvat alueet. Tietoja voidaan myöhemmin täydentää karttatyöskentelyllä, johon osallistuvat ainakin vesialueiden omistajat ja muut kalatalousalueen toimijat.

Edellä kuvattujen aluemäärittelyjen ja -varausten onnistuminen edellyttää suunnittelualueen omistusyksiköiden, osakaskuntien ja yksityisten vesialueiden omistajien hyvää yhteistyötä. Aluesuunnittelun yhteydessä kalatalousalueella onkin hyvät edellytykset ja myös velvollisuus kehittää alueen omistusyksiköiden yhteistoimintaa.

2.3.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet

Alueelle laskee yksi vaelluskalajoki: Kalajoki, jonka suualueella on kalastuslain edellyttämät rajoitusalueet verkko-, isorysä-, trooli- ja nuottakalastukselle (Kuva 3.). Vaelluskaloista kalatalousalueella esiintyvät vaellussiika, merilohi, nahkiainen ja istutettu meritaimen.

Kuva 3. Kalastusrajoitukset rannikolla; Kalajokisuu. Kalajokisuuun kalaväylä on esitetty kuvassa mustilla ääriiviivoilla (Kuva <https://kalastusrajoitus.fi-sivustolta>).

Vesialueiden omistajille kalataloudellisesti merkittäviä alueita rannikolla ovat Kalajokisuu, Rahjan saaristo ja koko Kalajoen kalatalousalueen merialue.

Vapaa-ajankalastusta harrastetaan koko kalatalousalueen rannikolla verkoilla, katiskoilla ja vapavälinein.

Yhteenvedona voidaan todeta, että kyselyiden perusteella kalatalousalueen koko rannikkoalue koettiin kalataloudellisesti merkittäväksi niin kaupallisen kalastuksen kuin vapaa-ajankalastuksen kannalta.

2.3.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytetyt pyydykset

Koko Kalajoen kalatalousalueen rannikko on kaupalliseen kalastukseen soveltuvaa aluetta pois lukien luonnonsuojelualueet, väylät ja satamat. Metsähallituksen luonnonsuojelualueet soveltuvat hyvin kaupalliseen kalastukseen. Lisäksi on huomioitava Kalajoen suualueen kalastusrajoitukset. Kalatalousalueen rannikolla käytetään sekä rysä- että verkkopyydyksiä, myös jonkin verran katiskoja.

Kaupalliseen kalastukseen soveltuvia pyyntipaikkoja kartoitettiin lähettämällä kysely alueen kaupallisille kalastajille. Vastausten mukaan kaupalliselle kalastukselle soveltuvia ja tärkeitä alueita ovat Rahjan sisä- ja ulkosaaristo, ne soveltuvat verkko- ja rysäkalastukseen. Kalajokisuu soveltuu nahkiaisen rysäpyyntiin sekä siian verkkopyyntiin. Samat vesialueet ja pyydykset nousivat esille myös vesialueen omistajilta saaduissa vastauksissa, jotka koskivat kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvia alueita.

Kalajoen yhteistarkkailun kalataloustarkkailun 2019 merialueen ja jokisuuun kalastustiedustelun kysely lähetettiin kaikille Kalajoen Etelänkylän osakaskunnalta, Kalajoen kalastajainseuralta, Rahjan kalastusseuralta ja Vasankarin kalastajainseuralta luvan lunastaneille kalastajille. Vastausten perusteella kaupallinen kalastus keskittyi osa-alueille, jotka sijaitsivat jokisuulta 5–10 km ja yli 10 km ulospäin. Käytetyimpiä pyydyksiä olivat 27–30 mm verkot ja minimissään 43 mm verkot. Tarkkailualueen kalansaaliista saatiin verkoilla 78 % ja rysillä noin 16 %.

Kalastusoikeuksien hintaa ei määritetty. Asia on lähtökohtaisesti vesiä vuokraavan kaupallisen kalastajan ja vesialueen omistajan välinen kysymys. Kalastusoikeuden hinta riippuu mm. paikasta, pyydystyypistä ja käyttöön tulevan alueen suuruudesta. Kalastusoikeuksien hinta määritetään yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa, mikäli kalastuslain 13 § käyttöä joskus joudutaan harkitsemaan. Tällöin kalatalousalue selvittää hintatason niiltä osakaskunnilta, jotka ovat aiemmin vuokranneet vesiään kaupallisille kalastajille. Ennen hinnan vahvistamista kalatalousalue kysyy näkemyksiä oikeasta hintatasosta myös kaupallisen kalastuksen etujärjestöltä, Suomen ammattikalastajaliitolta. Mikäli käypää hintaa ei saada yhteistyöllä selvitettyksi, ELY-keskus voi muodostaa käyvän hinnan perustuen viranomaisten ja osakaskuntien alueella myymiin kalastuslupien hintoihin. Viranomaisten myymät kalastusluvut voivat hinnoittelultaan olla alle alueellisen käyvän hinnan, jolloin tarvittava korotus on muodostettava lupahintaan.

2.3.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet

Periaatteessa koko kalatalousalueen rannikko soveltuu kalastusmatkailuun hyvin, mutta etenkin Rahjan saaristo ja Vasankarin vesialueet soveltuvat esimerkiksi viehekalastukseen. Alueella on hyvät majoitusmahdollisuudet ja rantautumispaikkoja. Kalastusmatkailu rannikolla nostaa yleiskalastuksen hyödyntämisen korvauksia vesialueiden omistajille, sillä korvaukset perustuvat vesialueisiin kohdistuvaan viehekalastusrasitukseen.

2.3.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alue ja järjestelmän kehittäminen

Yhtenäislupa-alueen tulisi olla saalismahdollisuuksien ja muiden tekijöiden osalta riittävän vetovoimainen, jotta sen perustaminen olisi järkevää. Vetovoimaa lisäisi alueen suuri koko ja mahdollisuudet saada saalista sekä muut ominaisuudet, kuten yleisessä käytössä olevat rantautumismahdollisuudet. Yhtenäislupa-alueen tulisi olla sellainen, että se aiheuttaisi mahdollisimman vähän konflikteja kaupalliselle kalastukselle ja vesialueen muulle käytölle. Yhtenäinen vetouistelulupa rannikkoalueelle voisi helpottaa luvanmyyntiä ja selkeyttää toimintaa. Toteutuksen kannalta helpoin tapa edetä olisi laajentaa nykyisiä lupamyyntialueita pyrkimällä ottamaan ympärillä olevia vesialueita mukaan. Tällöin olisi jo olemassa myös valmiit lupamyyntijärjestelmät.

Olemassa olevien palvelurakenteiden kehittäminen ja ylläpito, sekä lapsille ja nuorille edulliset tai maksuttomat kalastusluvut. Vesialueen omistajille lähetetyn kyselyn tulos oli, että rannikon osalta yhtenäislupa-alueita voidaan kehitellä. Toimenpiteet kalakantojen hoidon ja vesiensuojelun hyväksi toisivat lisää kalastusmatkailullista liiketoimintaa alueelle. Kalastusta kestävät kalakannat toisivat alueelle mahdollisesti myös ulkomaisia kalastusmatkailijoita. Rannikolle lisää opasteita kalastuksesta. Opastoiminnan mahdollistaminen ja suosittaminen sekä helposti saatavat kalastusluvut (nettilupa).

2.3.5. Yhteistoiminnan kehittäminen rannikkoalueella

Yhteistoiminnan kehittäminen on eräs perusedellytys alueen kalavesien tehokkaammalle käytölle ja hoidolle. Omistajien ja osakkaiden yhteistoiminnan lisääntymisen kautta saadaan erilaiset kalastuksen hoitotoimet ja valvonta useamman henkilön vastuulle. Laajat omistus- tai yhteistyöyksiköt antavat omistajien ja osakkaiden käyttöön myös laajemmat alueet. Järjestäytyminen ja yhteistyön lisääminen kasvattaa omistajien kiinnostusta ja aktiivisuutta kalavesien hoitoon. Aktiivisten toimihenkilöiden ikääntyminen ja uusien toimijoiden vähäinen määrä luovat toiminnalle haasteita. Yhteistyön kehittämisen avulla luodaan paremmat edellytykset vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueiden muodostamiselle ja mahdollisuuksia myös kaupallisen kalastuksen yhtenäislupa-alueille.

Yksityisten vesialueiden ja järjestäytymättömien osakaskuntien kohdalla yhteistoiminnan lisäämisen ensimmäinen edellytys on osakaskuntien ja yksityisten omistajien yhteystietojen saaminen kalatalousalueen tietoon. Tähän velvoittaa osakaskuntia ja omistajia kalastuslain 84 §. Kalatalousalue voi tallentaa tiedot omaa käyttöä varten myös Kalpaan (Kalatalousalueiden sähköiset asiointipalvelut). Suurimmat puutteet tiedoissa liittyvät osakaskuntiin. Järjestäytymisestä tulee ilmoittaa tiedot Aluehallintovirastoon,

Maanmittauslaitokseen sekä kalatalousalueelle. Tulevalla suunnittelukaudella kalatalousalue päivittää omaan rekisteriinsä osakaskuntia koskevat tiedot. Järjestäytyneille osakaskunnille lähetetään sähköpostilla tai postilla pyynnöt vahvistaa ja päivittää tiedot. Järjestäytymättömien osakaskuntien kohdalla otetaan yhteyttä muutamiin suurimpiin osakkaisiin ja toiminta aloitetaan pinta-alaltaan suurimmista osakaskunnista.

Järjestäytymättömiä osakaskuntia kannustetaan järjestäytymään. Järjestäytyminen helpottaa huomattavasti osakaskuntien yhteistoimintaa. Alueen jo järjestäytyneet osakaskunnat ovat melko suuria. Järjestäytymättömistä osakaskunnista iso osa on pinta-alaltaan hyvin pieniä. Selkeän ja pysyvän yhteistoiminnan varmistamiseksi etenkin pienempiä osakaskuntia tulisi kannustaa yhdistymään viereisten alueiden kanssa laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Tämä vähentää hallintoa ja lisää yhdistyneiden alueiden vaikutusvaltaa kalatalousalueella. Pieni järjestäytymätön osakaskunta voi myös antaa alueensa toistaiseksi vuokralle vieressä olevalle aktiiviselle osakaskunnalle tai aktiiviselle kalastajainseuralle. Suostumus vuokraamiseen on saatava kaikilta osakkailta, mikä osaltaan hankaloittaa menettelyä.

2.4. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi sekä edistämiseksi

2.4.1. Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi

Ehdotetut kalastuksen säätelytoimenpiteet kohdistuvat rannikko- ja vaelluskalalajeihin. Silakan ja lohen kalastusta säädellään kansainvälisillä kiintiöillä ja kansallisilla säädöksillä. Kalatalousalueen mahdollisuus vaikuttaa näiden lajien kalastukseen on vähäinen. Kalajoen edustalla ovat kalastuslain edellyttämät vaelluskalajokien suualueiden verkko-, isorysä- ja troolikieltoalueet, joiden tavoitteena on jokien vaelluskalakantojen suojelu. Kalajokisuulla on kalaväylä, jota koskevat omat rajoituksensa (Kuva 3.).

Kiinteiden ja seisovien pyydysten pitäminen kalaväylässä lukuun ottamatta rapumertaa on kielletty (kalastuslaki 68 §). Kalastettaessa troolilla ja nuotalla kalaväylässä tulee yli puolet väylän leveydestä pitää vapaana (kalastuslaki 68 §).

Meressä kilometriä lähempänä vaelluskalajoen suuta on kalastaminen verkolla kielletty 15. päivästä elokuuta 31. päivään lokakuuta (kalastuslaki 66 §).

3 km kalastuskieltoalue: 3 km lähempänä vaelluskalavesistön jokisuuta on isorysäpyynti kiellettyä ympäri vuoden. Vaelluskalavesistön edustan merialueella ei ilman aiemmin saavutettua oikeutta saa asettaa isorysää pyyntiin kolmea kilometriä lähemmäksi joen suuta (kalastuslaki 66 §). Nahkiaisen kalastus isorysällä on sallittu ELY-keskuksen myöntämällä poikkeusluvalla. Poikkeuslupa ei ole voimassa alueilla, joissa vesialueen omistaja on erikseen kieltänyt isorysän käytön.

5 km kalastuskieltoalue: 5 km lähempänä vaelluskalavesistön jokisuuta on kalastus troolilla ja nuotalla kiellettyä ympäri vuoden.

Merialueilla noudatetaan voimaantulevaa vapaa-ajankalastajien saalisrajoitusta, 1 rasvaeväleikattu lohi/kalastaja/pv, paitsi touko-elokuussa neljän merimailin sisäpuolella voi kalastaa myös rasvaevällisiä lohia. Edistetään eväleikattujen lohien valikoivaa hyödyntämistä.

Rajoitetaan tarvittaessa verkkojen ja katiskojen käyttöä ahvenen merkittävillä kutualueilla.

Rasvaeväleikatun meritaimenen viehekalastus merialueella sallitaan ainoastaan vieheellä, jossa on yksi enintään kolmihaarainen ja väkäsetön koukku tai kaksi yksihaaraista väkäsetöntä koukku (Kansallinen lohi- ja meritaimenstrategia 2020 Itämeren alueelle).

Vesialueen omistajien ehdotuksia kalastuksen säätelyyn rannikolla ovat siianpilkkimisen rajoittaminen yleisoikeuksilla Rahjan saaristossa. Rahjan kalastajainseuran vesialueilla nahkiaisenpyynnissä on rauhoitus joka viikon perjantaista maanantaihin ja mertamääräksi on rajattu 4 kpl/talous. Kalajoen kalastajainseuran vesialueella Kalajoessa on verkkopyyntirajoitus vaelluskaloja koskien. Hauen ja ahvenen

verkkopyynti on kuitenkin sallittu yhdellä 30 m pitkällä (> 55 mm solmuväli) verkolla 1.5.–30.6. Kalajoki-suulla pilkkiminen on sallittu yhdellä vavalla.

Siikasaalis koostuu monenkirjavasta joukosta eri kantoja ja ekotyyppejä (Leinonen ym. 2020). Saaliissa on pääosin istutuksista lähtöisin olevaa vaellussiikaa, luonnonpoikastuotantoon perustuvaa vaellussiikaa ja luonnossa lisääntyvää merikutuista siikaa. Saalisosuudet vaihtelevat alueittain ja ajankohdittain. Suurin osa kalastettavasta vaellussiikasta on peräisin istutuksista, joita on jatkettava Kalajoen kalatalousalueella. Pohjanlahdella merikutuinen siika lisääntyy luontaisesti nykyään lähinnä Perämeren alueella.

Merialueen siiankalastuksessa ongelmana erityisesti Pohjanlahdella on useiden eri siikamuotojen ja -kantojen pyynti samoilla välineillä, verkoilla ja rysillä osittain samoilta paikoilta. Jos vaellussiian kalastus optimoidaan kalakannan kannalta kestävästi, jää merikutuinen siika osin kalastuksen ulkopuolelle ja toisaalta, jos merikutuisia siikoja kalastetaan tehokkaasti, jää myös vaellussiikoja saaliiksi huomattavissa määrin liian pienikokoisina. Tilannetta monimutkaistaa se, että merikutuisen siian kasvussakin tiedetään olevan selviä kantakohtaisia eroja. Perämeren pohjukassa merikutuiset siiat jäävät tyypillisesti kooltaan alle 30 cm:n pituisiksi, mutta etelämpänä ne kasvavat suuremmiksi, esimerkiksi Perämeren eteläosassa lähelle 35 cm:n pituutta (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2021, Rannikkolajien säätelyn tehostamismahdollisuudet ja tarpeet Suomen rannikolla).

Kalastuksen säätelyä siian osalta on kuitenkin toteutettu pienemmin askelin. Verkkopyynnissä käytettävää silmäkokoa koko rannikolla säätävä asetus (451/2013) tuli voimaan vuonna 2013 ja pienimmäksi sallituksi solmuväliksi siian pyynnissä Merenkurkkua lukuun ottamatta asetettiin 43 mm. Merenkurkussa pyynti sallittiin 40 mm solmuvälin verkoilla paikallisten merikutuisten siikojen hyödyntämiseksi. Lisäksi joillain alueilla Perämerellä sallittiin merikutuisen karisiian pyynti 27–35 mm solmuvälisillä pohjaverkoilla (Valtioneuvoston asetus 1360/2015). Solmuvälisäätelyn tavoitteena on vähentää nuorten vaellussiikojen osuutta saaliissa sekä lisätä kudulle asti selviytyvien siikojen määrää. Siianpyynti mereen laskevissa joissa ja puroissa kiellettiin samalla asetuksella syyskuun alusta marraskuun loppuun saakka, lukuun ottamatta muutamia jokia, missä on rajoitettu mahdollisuus kalastaa siikaa lipolla. Siialla ei nykyisin ole alamittaa (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2021, Rannikkolajien säätelyn tehostamismahdollisuudet ja tarpeet Suomen rannikolla).

Vaikuttaakin siltä, että Pohjanlahdella siian verkkokalastuksen vähenemisen ja hylkeiden aiheuttaman siian luonnollisen kuolevuuden kasvun vuoksi siikakantoihin voidaan nykyisellään vaikuttaa varsin rajallisesti kalastuksen säätelyllä ja pientenkin muutosten toteutuminen voi kestää vuosikausia. Nykytilanteessa, jossa luonnollinen kuolevuus ja kalastuskuolevuus ovat samalla tasolla, vaellussiikasaaliin arvoa ei voida todennäköisesti kasvattaa kasvupotentiaalin hyödyntämisellä silmäkokoa kasvattamalla (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2021, Rannikkolajien säätelyn tehostamismahdollisuudet ja tarpeet Suomen rannikolla).

Haukikantojen paikallisuuden ansiosta hauenkalastuksen säätelyä on mahdollista toteuttaa kalatalousalueitasolla. Kalatalousalueelta voidaan periaatteessa tunnistaa alueita, joissa hauen kaupallinen kalastus on merkittävää ja maksimaalinen biomassatuotto halutaan asettaa etusijalle ja toisaalta alueita, joissa kalastuksen ekologinen kestävyys ja suurten haukien esiintymisen turvaaminen on tärkeää, joko kannan kokorakenteen monimuotoisuuden ylläpitämiseksi tai elämyslähtöisen kalastuksen mahdollistamiseksi. Jälkimmäiset tavoitteet edellyttäisivät jonkinasteista paikallista kalastuksen rajoittamista esimerkiksi päiväkohtaisilla kiintiöillä ja ylämitan tai välimittasäätelyn asettamista. Nykyinen kalastuslaki mahdollistaisi tämänkaltaisen paikallisen säätelyn ja ratkaisut edellyttäisivät ELY-keskuksen hyväksyntää (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2021, Rannikkolajien säätelyn tehostamismahdollisuudet ja tarpeet Suomen rannikolla).

Mateen kalastusta ei säädellä. Mateeseen kohdistuva kaupallinen kalastus on todennäköisesti edelleen vähentymässä. Mateen pilkintä madeharalla kiellettiin vuoden 2016 alusta lähtien ja tämä jonkin verran vähentänee mateen vapaa-ajankalastusta. Päällimmäisenä perusteena oli haran mateille aiheuttamat

vauriot koukkujen kiinnittyessä ulkopuolelta. Tiedot madekantojen tilasta ja niihin vaikuttavista tekijöistä ja kutuajan tuntumaan ajoittuvan kalastuksen merkityksestä ovat olemattomia, joten erityisiä todennettuja perusteita kalastuksen säätelylle ei tällä hetkellä ole. Syitä mateen vähenemiseen rannikkovesissä olisi kuitenkin syytä selvittää (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2021, Rannikkolajien säätelyn tehostamismahdollisuudet ja tarpeet Suomen rannikolla).

Nykyisin noin neljännes (noin 225 000 nahkiaista/vuosi) Suomen nahkiaissaalista käytetään luvanhaltijoiden vesioikeudellisenä veloitteenä tehtäviin ylisiirtoihin. Näiden ylisiirtojen tuloksellisuudesta on niukasti tietoa ja ainakin osa tehdään alueille, joissa nahkaisen lisääntymis- ja toukkatuotantoedellytykset ovat hyvin heikot ja/tai vaellus mereen on luontaista hitaampaa. Jatkossa tulisi veloitteenä olevat ylisiirrot pyrkiä suuntaamaan alueille, joista niistä saataisiin paras mahdollinen hyöty. Ilman velvoiteistuksien kehittämistoimenpiteitä pahimpana skenaariona on se, että voimalaitosjokiin ei vaella enää tarpeeksi nahkiaisia ylisiirtojen toteuttamiseen ja siirrettäviä nahkiaisia aletaan hankkia läheisistä luonnonalaisista joista. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että nahkiaisia estettäisiin vaeltamasta hyvälle lisääntymisalueille ja ne siirrettäisiin alueille, joissa niiden edellytykset tuottaa mereen laskeutuvia nahkiaisia voivat olla heikot (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2021, Rannikkolajien säätelyn tehostamismahdollisuudet ja tarpeet Suomen rannikolla).

Lahnan ja särjen kalastusta ei nykyisin säädellä. Mikäli näihin lajeihin kohdistuva pyynti tehostuu tulevaisuudessa, olisi syytä aloittaa kantojen tilan järjestelmällinen seuranta vähintäänkin ottamalla näytteitä kaupallisesta saaliista. Seurannan tulosten perusteella olisi mahdollista myöhemmin arvioida säätelytarpeita. Samalla voisi pohtia keinoja, joilla särjen ja lahnan pyyntikautta saataisiin kannattavasti jatkettua lisääntymisajankohdan ulkopuolelle (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2021, Rannikkolajien säätelyn tehostamismahdollisuudet ja tarpeet Suomen rannikolla).

Rannikkolajien nykyiset kannat kestävät kalastusta ja näiden osalta ei ole syytä ryhtyä säätelemään kalastusta. Vapaa-ajankalastusta tulisi välttää meriharjoituksen kutualueilla, sekä verkkokalastuksessa huomioida meritaimenen vaellusalueet.

Yhteenveto lajikohtaisesta nykysäätelystä, uusista lisäsäätelysuosituksista ja muista suosituksista on liitteessä 4.

2.4.2. Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä

Rannikkoalueella kalataloudellisia kunnostustoimia voidaan toteuttaa ennallistamalla auki ruopattuja fladoja ja kluuveja. Maankohoamisen seurauksena syntyneet fladat ja kluuvijärvet ovat tärkeitä lisääntymisalueita kevätkutuisille kaloille. Alueen rannikolta tulee kartoittaa kunnostamiseen soveltuvia kohteita kevätkutuisten kalojen lisääntymispaikkojen lisäämiseksi.

Mereen laskevissa puroissa tierummut saattavat aiheuttaa nousuesteen kutemaan pyrkiville kaloille. Tierumpujen uusimisten yhteydessä rumpujen asennuksessa ja mitoituksessa on otettava huomioon virtavesikalojen tarpeet.

Valuma-aluekunnostuksia, joiden tavoitteena on mm. vähentää rannikolle kulkeutuvan kiintoaineen ja ravinteiden määrää.

Kyselyjen perusteella tarpeelliseksi kunnostustoimiksi rannikolla todettiin Kalajoen sivuhaarojen kalataloudelliset virtavesikunnostukset, kaislanniitto, Siiponjokisuun puhdistusruoppaaminen, hoitokalastus ja Pauhanlahden kunnostaminen (virtauksen lisääminen, tierumpujen vaihtaminen siltaan).

2.4.3. Suunnitelma istutuksista

Pyyntikokoisen taimenen ja kirjolohen istuttaminen vesialueelle tulee arvioida tarkkaan, eikä niiden istuttaminen saa vaarantaa luontaisesti lisääntyviä kalakantoja. Tämä koskee myös kuhaa sellaisilla vesialueilla, joissa se ei kuulu alkuperäiseen lajistoon. Lähtökohtaisesti istutuskantataulukko (Liite 3) ohjaa

myös kalatalousvelvoitteita sekä vuokravesistöjä. Kalatalousalue voi esittää tästä poikkeavaa käytäntöä (esim. käyttö- ja hoitosuunnitelmassa), jolloin asiasta voidaan neuvotella kalatalousviranomaisen kanssa. Velvoitesuunnitelmia hyväksyttäessä voidaan hyväksyä myös muita lajeja velvoitteiden vaihtolajeiksi. Taulukon tavoitteiden toteutumisessa voidaan soveltaa siirtymäaikaa, minkä pituus olisi hyvä sisällyttää käyttö- ja hoitosuunnitelmaan (LAPELY Ohjeistus istutettaviksi lajeiksi hyväksyttävistä kalakannoista Pohjois-Suomen vesistöissä). Kalajoen vesistöalueelle kalatalousviranomaisen suositusten mukaan istutuksessa pyritään käyttämään meritaimenella Lestijoen kantaa, anadromisella harjuksella (= vaeltaa merestä jokeen kutemaan) Siiponjoen harjuskantaa, merialueen istutuksissa harjuksella meriharjuskantaa ja vaellussiiialla Perämeren vaellussiikaa. Madeistutuksissa on käytetty Perämeren kantaa.

Rannikkolajien osalta tavoitteena on turvata luonnollinen lisääntyminen kartoittamalla kunnostettavia kutualueita ja vähentämällä mereen laskevien purojen nousuesteitä. Merialueelle istutetaan vaellussiikaa ja tätä istutustoimintaa pitää jatkaa, istutuksiin käytetään Perämeren (mieluiten Kalajoen) vaellussii-kakantaa.

Kalajoen velvoitteena Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus istuttaa vaellussiikoja rannikolle vuosina 2020–2023, minä aikana kokonaismäärä on 480 000 kpl 1-kesäistä poikasta. Osa poikasista voidaan istuttaa vastakuoriutuneina, jolloin 100 vastakuoriutunutta poikasta vastaa yhtä 1-kesäistä poikasta.

Kalajoen keskuspuhdistamon kalatalousmaksusta istutetaan vaellussiikaa, kuhaa ja muita mahdollisia kalastuskkaita, näitä istutuksia jatketaan (kalastuslaki 74 §).

Lisäksi kalastajainseurat, osakaskunnat ja muut vesialueiden omistajat tekevät istutuksia hallinnoimillaan vesialueilla.

Vesialueiden omistajat näkevät tarpeelliseksi vaellussiian, 2-vuotiaan meritaimenen ja meriharjuksen istutukset. Osa vesialueen omistajista toivoo myös kuhaistutuksia rannikkoalueelle. Kaupallisen kalastuksen vastauksissa istutustarpeita on vaellussiian, meritaimenen ja meriharjuksen osalle.

2.4.4. Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi

Hylkeet aiheuttavat alueella huomattavia ongelmia etenkin kaupalliselle kalastukselle. Suunnittelukauden aikana kehitetään keinoja, joiden avulla laajennetaan ongelmayksilöiden metsästämistä. Hyvän lopputuloksen aikaansaamiseksi toiminta keskitetään alueille, joilla hylkeet haittaavat nykyistä kaupallista kalastusta tai joilla olisi potentiaalia harjoittaa kaupallista kalastusta. Seurataan myös hyljekarkoittimissa tapahtuvaa kehitystä. Vesialueen omistajat ovat hyljekannan vähentämisen kannalla.

Merimetso on luonnonsuojelulaissa rauhoitettu ja siihen kohdistuvat toimenpiteet edellyttävät tällä hetkellä poikkeuslupaa ELY-keskukselta. Perämeren alueella pesii 5 % Suomen merimetsokannasta. Pesämäärä on vielä vähäinen, mutta kannan kehitystä pitää seurata.

Koululaisille, nuorille ja erityisryhmille tulee järjestää kalastustapahtumia yhdessä eri järjestöjen kanssa.

Vesialueen omistajien mukaan kalastusta haittaavia tekijöitä rannikolla ovat: suureksi kasvaneet harmaa-hylje-/itämerennorppakannat, nuorempi väki pitää saada innostumaan kalastuksesta (ammatti- sekä vapaa-ajankalastus), sisäsaariston rehevöityminen, vedenkorkeuden säännöstely (vesivoima) ja huono vedenlaatu. Näitä edellä mainittuja asioita pitää kehittää parempaan suuntaan.

2.5. Suunnitelma kalastusta ja kalakantoja koskevan seurannan järjestämisestä

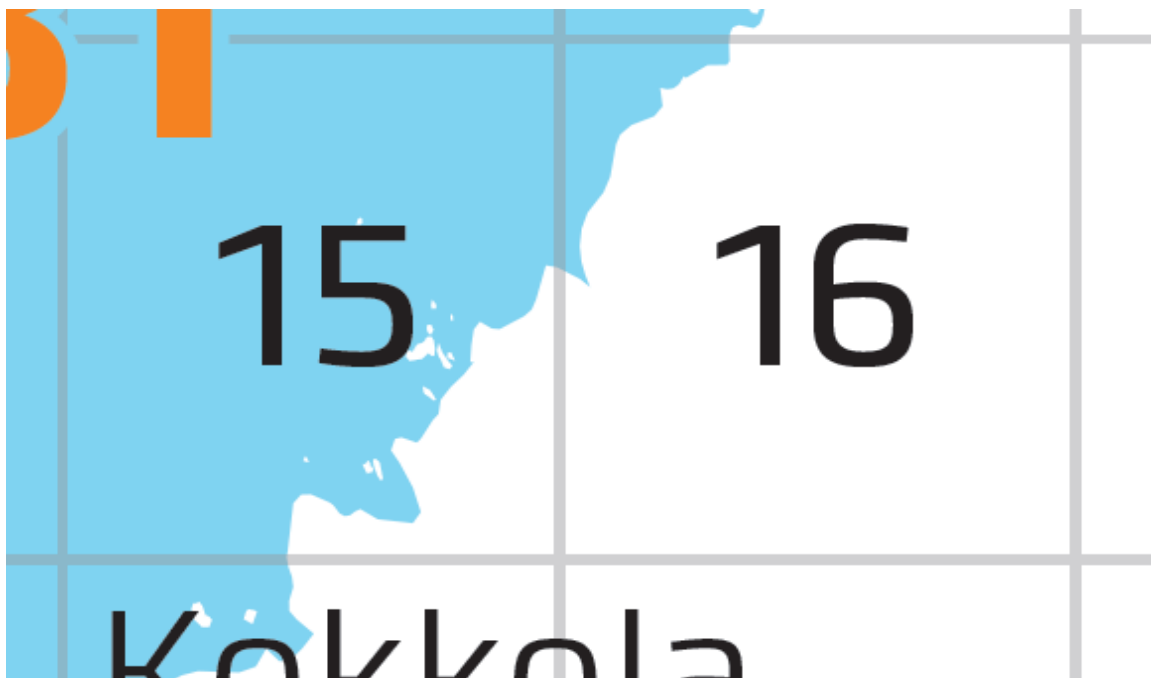
Kalastusta ja kalakantoja koskevien seurantatietojen perusteella arvioidaan kalastukselle ja kalakantojen tilalle asetettujen osatavoitteiden toteutumista. Tietoja voidaan tarvita myös muussa alueen kalatalouden liittyvässä suunnittelussa. Seurantatietojen saatavuudessa on puutteita.

ELY-keskukset keräävät kaupallisilta kalastajilta tiedot saaliista ja pyyntiponnistuksesta aluksen koosta riippuen joko kuukausittain tai päivittäin summattuina. Kaupallisen kalastuksen seurannassa käytetään Itämeren alueella tilasto- ja pyyntiruutuja. Pyyntiruudut 15 ja 16 (Kuva 4.) kattavat Kalajoen

kalatalousalueen rannikon. Kaupallisten kalastajien lajikohtaiset saaliit ja pyydysryhmäkohtaiset pyyntiponnistus-tiedot lasketaan vuositasona. Lisäksi seurataan saaliita ilmoittaneiden kalastajien lukumäärää, tarpeen mukaan jaoteltuna I- ja II-ryhmän kalastajiin. Laskenta tehdään vuosina, jolloin kaupallisen kalastuksen tilanteen kehittymistä arvioidaan (ks. luku 11).

Vapaa-ajankalastuksen saaliista ja kalastajamääristä Kalajoen kalatalousalueen merialueella ei ole saatavilla luotettavaa seurantatietoa. Saalistietoa tarvittaisiin esimerkiksi istutusten kannattavuuden sekä kalastuksen säätelytoimien tuloksellisuuden arviointiin. Vapaa-ajankalastusta koskeva tiedon kerääminen kalatalousalueittain on selkeä kehityskohde koko rannikkoalueella. Luonnonvarakeskuksen tutkimus 75/2019 ”Viehekalastus kalatalousalueilla” on suuntaa antava, mutta esimerkiksi saalistietojen vapaaehtoinen tallennus voisi lisätä käyttökelpoisen tiedon määrää. Vapaa-ajankalastukseen kehitetään vastaavaa mobiilisovellusta kuin riistapuoella on jo käytössä (Oma riista vs. Oma kala). Vapakalastuksen kohdalla myös valvonnan yhteyteen voisi olla mahdollista liittää jonkinlaista saalistietojen keruuta. Kalatalousalue seuraa näihin asioihin liittyvää kehitystä.

Tietoa alueen kalakantojen tilasta saadaan kaupallisen kalastuksen saalistiedoista. Tärkeimpien pyynnin kohteena olevien rannikkolajien kuten siian, muikun, ahvenen, hauen ja silakan saalismäärät antavat karkean käsityksen kantojen pidempiaikaisista voimakkaista muutoksista. Tämä edellyttää sitä, että kalastajamäärät eivät enää tuntuvasti laske. Rannikkolajien kalastuksen ohjaamiseen ei käytännössä voida käyttää saaliiden tai pyyntiponnistuksen kiintiöintiä jo pelkästään sen takia, että rannikkolajit ovat myös merkittäviä vapaa-ajankalastuksen saalislajeja. Siksi niiden kohdalla ei ole myöskään tarvetta vuosittain päivitettävälle kanta-arvioille. Rannikkolajien kalastuksen ohjaus perustuu jatkossakin tekniseen säätelyyn, jossa säädellään mm. alamittoja, pyydysten solmuväliä tai asetetaan esimerkiksi lisääntymisaikaisia pyyntirajoituksia. Rannikkolajien seurannan päämääränä tulisi olla se, että tuotetaan tietoa, jolla pystytään alueellisesti arvioimaan teknisen säätelyn tuloksellisuutta. Rannikolla seuranta ja sen tarvetta tulee suunnittelukaudella pyrkiä suunnittelemaan yhdessä muiden kalatalousalueiden kanssa. Jos alueelle tehdään lisääntymisaluekunnostuksia, niin niiden tuloksellisuutta seurataan tarkoitukseen soveltuvien menetelmin.

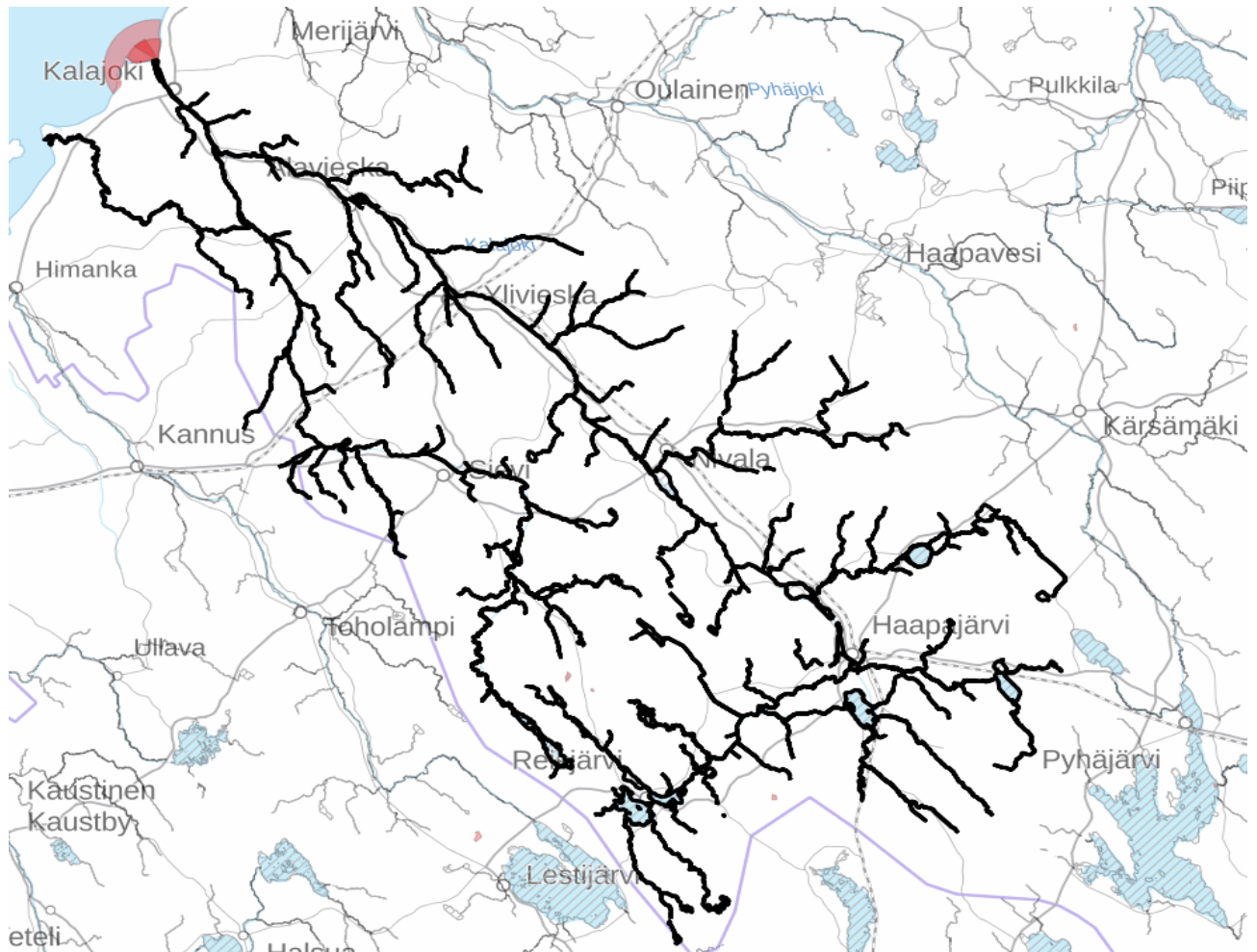

Kuva 4. Pyyntiruudut 15 ja 16 (Kuva luke.fi).

3. Suunnitelma joki- ja järviolueelle

3.1. Perustiedot vesialueesta sekä kalakantojen tilasta ja kalastuksen nykytilasta

3.1.1. Vesialue ja sen tila

Kuva 5. Kalajoen vesistöalue (Kuva paikkatietoikkuna.fi).

Kalajoen koko valuma-alueen pinta-ala on 4247 km² ja järvisyys 1,82 %. Kalajoen pääuoma saa alkunsa Reisjärven kunnassa sijaitsevista Reis- ja Vuohajärvistä, joista se virtaa Kalajanjoki nimisenä Hautaperän tekojärveen. Perämereen Kalajoen kaupungissa laskevan Kalajoen pääuoman pituus on 110 km, pudotusta Kalajoessa on 100 m ja keskivirtaama on 29 m³/s.

Kalajoessa on useita säännöstelyaltaita, joista suurimpana Hautaperän tekojärvi Haapajärvellä. Säännöstelyaltaiden tarkoituksena on kevättulvien säännöstely ja sähköntuotanto. Veden väri on Kalajoen vesistöalueella jo luonnostaan tumma, sillä vedet ovat runsashumuksisia, ja rautapitoisuuskin on verrattain suuri. Kalajoen vesistöalueen järvet ovat runsashumuksisia, pieniä ja usein matalia. Ympäristöhallinnon vesienhoitosuunnitelmassa Kalajoki luetaan tyypiltään suuriin turvemaiden jokiin, jossa on huomattavia ihmistoiminnan vaikutuksia. Nykyisin Kalajoen alaosa ja Siiponjoki on suojeltu koskiensuojelulailla. Lisäksi Kalajoen suisto ja Siiponjoki kuuluvat Natura 2000 -suojelualueverkostoon. Suurin sivu-uoma on Vääräjoki, joka yhtyy Kalajokeen noin yhdeksän kilometrin päässä jokisuulta. Vääräjoesta erkaneva Siiponjoki on toinen lasku-uoma mereen. Muita huomattavia sivu-uomia ovat Pidisjärveen laskeva Malisjoki, Haapajärven alapuolelle laskeva Settijoki sekä Hautaperän tekoaltaaseen laskevat Kuonanjoki, Hinkuanjoki, Lohijoki ja Kalajanjoki.

Siiponjoki on 41 km pitkä, keskiuuri turvemaiden joki, jota ei ole voimakkaasti muutettu. Siiponjoki saa alkunsa Vääräjoesta ja laskee Perämereen Kalajoen sataman eteläpuolella. Siiponjoen dyynialue kuuluu

valtakunnalliseen harjunsuojeluohjelmaan ja kaksi erillistä pientä lehtoaluetta kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan. Siiponjoki on koskiensuojelulain nojalla suojeltu vesistö ja se kuuluu lisäksi erityissuojelua vaativiin vesistöihin. Siiponjoen rantatörmät ovat jyrkkiä, ja joki meanderoi eli mutkittelee. Osa sen vanhoista uomista on kuroutunut irti nykyisestä uomasta ns. juoluoiksi. Siiponjoki on mm. nahkiaisien ja harjuksen lisääntymisalue.

Vääräjoki on 108 km pitkä, keskisuuri turvemaiden joki, jota ei ole voimakkaasti muutettu. Joki saa alkunsa Reisjärven kunnassa sijaitsevasta Pitkäjärvestä. Vääräjoki laskee Kalajokeen. Vääräjoen koskilla on tehty kalataloudellisia kunnostustoimia. Joessa esiintyy haukea, ahventa, särkeä, lahnaa, säynävää, ruutanaa ja kirjolohta. Vääräjoen rapukanta on ravustusta kestäväällä tasolla, ja alueelle myydään ravustulupia. Petäjäoja on Vääräjoen sivu-uoma. Petäjäjoessa on luontainen taimenkanta, jonka johdosta Jyrkkäkosken alueelle on valmistunut kalataloudellinen kunnostussuunnitelma.

Pidisjärvi sijaitsee Nivalan kunnan alueella, Kalajoen pääuomassa. Järven pinta-ala on 372 ha, ja sen ekologinen tila on välttävä. Nivalan Pidisjärven osakaskunta istuttaa vesistöön kesänvanhoja kuhanpoikasia ja siianpoikasia sekä kirjolohta.

Hautaperän tekojärven pinta-ala on 727 ha ja se sijaitsee Haapajärven kunnan alueella. Tekojärven ekologinen tila on välttävä. Hautaperän tekojärven patorakenteet, Hinkuan voimalaitospato ja Kuonanjoen pohjapato aiheuttavat merkittävät vaellusesteet vesieliöille. Hautaperän tekojärveen laskee Lohijoki.

Lohijoki on 20 km pitkä ja se saa alkunsa soilta ja Järvinevan lammesta. Joki on ekologiselta tilaltaan luokiteltu hyväksi. Lohijoen valuma-alueella on runsaasti ojitettua suoaluetta. Lohijoen koskialue on luonnonsuojelualuetta ja joessa on kalastuskielto. Lohijoen luonnontilaa on muutettu voimakkaasti uittoperkauksin, joilla uomaa on oikaistu ja syvennetty. Lohijoen kalataloudelliset kunnostukset alkoivat kesällä 2020 ja jatkuivat vuonna 2021. Kunnostusten tarkoitus on turvata joen alkuperäisen taimenkannan säilyminen ennallistamalla ja kunnostamalla kutu- ja poikasalueita.

Säännöstelty Kuonanjärvi sijaitsee Haapajärven ja Pyhäjärven kuntien alueella. Järven pinta-ala on 476 ha ja keskisyyvyys 2 m. Se on luokiteltu ekologiselta tilaltaan hyväksi. Kuonanjärven pato ja järven halkaiseva rautatiepengerrys aiheuttavat merkittävän vaellusesteen vesieliöille. Kuonanjärvessä esiintyy ahventa, haukea, lahnaa ja särkeä. Kalastus on pienimuotoista vapaa-ajankalastusta verkoin, katiskoin ja vapavälinein.

Kuonanjoki saa alkunsa Kuonanjärvestä ja laskee Haittaperällä haarautuvaa täyttökanavaa pitkin Hautaperän tekojärveen. Pituutta joella on 24 km. Kuonanjoki luokitellaan keskisuureksi turvemaiden joeksi, jonka ekologinen tila on tyydyttävä. Kuonajoen säännöstelypato ja Hautaperän tekojärven Kuonanjoen täyttökanavan pohjapadot aiheuttavat merkittävän vaellusesteen alueen vesieliöstölle. Kuonanjoessa on vähäistä vapaa-ajankalastusta vapavälinein. Joessa esiintyy harjusta, madetta, särkeä, ahventa, haukea ja lahnaa.

Malisjoki on Kalajoen sivu-uoma, joka laskee Kalajokeen Pidisjärven luusuan kohdalla Nivalassa. Malisjoki saa alkunsa Haapaveden kaupungin puolelta Karsikasojan nimisenä. Joella on pituutta 25 km. Se on tyypiltään keskisuuri turvemaiden joki ja ekologiselta tilaltaan välttävä. Valuma-alueen soista valtaosa on ojitettu. Malisjoki on voimakkaasti kuormitettu vesistö, jota suurimmin kuormittaa maatalous. Vesi on hyvin rehevää ja runsasravinteista. Malisjoelle on laadittu kosteikkojen yleissuunnitelma ja Malisjoen kalasto koostuu ahvenista, kuhista, siiioista, särjistä, hauista, mateista ja kiiskistä. Malisjoessa on myös jokirapuja.

Kuusaanjärven pinta-ala on 204 ha ja sen ekologinen tila on tyydyttävä. Kuusaanjärvi on matala ja runsashumuksinen. Järveä on peruskunnostettu vuonna 2006.

Settijärvi sijaitsee Haapajärvellä. Järven pinta-ala on 413 ha ja se on tyypiltään matala runsashumuksinen järvi. Järven ekologinen tila on tyydyttävä.

Kortejärven pinta-ala on 110 ha ja se on Kalajoen pääuoman laajentuma. Sen ekologinen tila on välttävä.

Pitkäjärvi sijaitsee Reisjärven ja Sievin kuntien alueella. Järven pinta-ala on 609 ha ja se on tyypiltään matala humusjärvi. Järven ekologinen tila on hyvä.

Säännöstelty Vuohojärvi sijaitsee Reisjärven kunnan alueella ja sen pinta-ala on 751 ha. Järvi on tyypiltään matala runsashumuksinen järvi (keskisyvyys 2,2 m) ja se on Kalajoen vesistöalueen suurin järvi. Ekologiselta tilaltaan se on luokiteltu tyydyttäväksi. Vuohojärven kalasto koostuu pääasiassa ahvenesta, särjestä, kiiskestä ja lahnasta. Järvessä on myös haukea, kuhaa ja kuoretta. Järveä on hoitokalastettu useampana vuonna.

Säännöstelty Reisjärvi sijaitsee Reisjärven kunnan alueella. Sen pinta-ala on 335 ha ja tyypiltään järvi on runsashumuksinen. Järven ekologinen tila on hyvä. Reisjärvessä esiintyy ahventa, särkeä, kuhaa, kiiskiä, lahnaa ja haukea. Runsaimpina näistä esiintyy särki, lahna ja ahven. Järvellä on tehty hoitokalastuksia.

Kalajoen vesistöalueen järviä kuormittavat voimakkaimmin maa- ja metsätalous, haja-asutus ja turvetuotanto.

Kalajoki on yläosaltaan voimakkaasti säännöstelty vesistö. Huomattavimmat muutokset vesistöalueella ovat aiheutuneet Kalajoen keskiosan perkauksista, Hautaperän tekoaltaasta ja neljästä voimalaitoksen rakentamisesta. Alajuoksulta lukien ne ovat Hamarin, Padingin, Oksavan ja Hinkuan voimalaitokset. Voimalaitoksilla ei ole kalateitä.

Kalajoen vesistöalueella on yhdeksän säännösteltyä järveä tai tekojärveä. Suurin tekojärvistä on Hautaperän tekojärvi, jonka säännöstelyväli on 11,50 m.

Kalajoen keski- ja yläosa (Ylivieska-Haapajärvi) ovat ekologiselta tilaltaan luokiteltu tyydyttäväksi ja voimakkaasti muutetuiksi. Kalajoen alaosa (Perämeri-Ylivieska) on ekologiselta tilaltaan luokiteltu tyydyttäväksi, ei voimakkaasti muutetuksi. Kalajoen vesistöalueella on useita tyydyttäväksi tai välttäväksi luokiteltuja vesialueita.

Ekologinen tila kuvaa sitä, kuinka lähellä luonnontilaisten vesien vertailuolaja tarkasteltavan pintavesimuodostuman eliöstö, kasvillisuus ja levä ovat. Tilaa arvioitaessa otetaan huomioon myös veden laatu ja hydrologiset ja morfologiset ominaisuudet.

Kalajoella keskeisiä vaellusesteitä aiheuttavat voimalaitospadot, säännöstelypadot, padot, pohjapadot ja tulvapenkereet. Juurikosken pohjapato ja Hamarinkosken säännöstelypato Ylivieskassa ovat merkittäviä vaellusesteitä, aiheuttaen vesieliöille totaalisen vaellusesteen. Padinginkosken säännöstelypato Nivalassa aiheuttaa myös totaalisen vaellusesteen. Haapajärvellä Oksavan voimalaitospato, Jämsänkosken säännöstelypato ja Hinkuan voimalaitospato aiheuttavat totaalisen vaellusesteen. Kalajokea kuormittavat maa- ja metsätalous, haja-asutus, turvetuotanto ja teollisuus.

Vääräjoki on ekologiselta tilaltaan luokiteltu hyväksi. Kalan kulkua haittaavia vaellusesteitä ovat Korranojan pohjapato Kalajoella ja Hanhiniemen mylly ja myllyn pohjapato Sievissä. Joen voimakkaat tulvasuojeluperkaukset ja uoman runsaat oikomislatvavesiltä alajuoksulle asti ovat heikentäneet vaelluskalojen lisääntymismahdollisuuksia joessa. Vääräjoki on lähes kokonaisuudessaan kalataloudellisesti kunnostettu. Vääräjoen merkittävin kuormittaja on maatalouden hajakuormitus. Ravinne ja kiintoainekuormitus heikentävät Vääräjoen veden laatua.

Siiponjoki on ekologiselta tilaltaan luokiteltu tyydyttäväksi. Siiponjoen pääuomassa on vaelluskaloilla vapaa kulku. Joen voimakkaat tulvasuojeluperkaukset ja uoman runsaat oikomislatvavesiltä alajuoksulle asti ovat heikentäneet vaelluskalojen lisääntymismahdollisuuksia joessa. Siiponjoen veden laatu heikentävät valuma-alueen ojitusten aiheuttama ravinne- ja kiintoainekuormitus. Koskialueilla kiintoaines tiivistää uoman pohjan ja tuhoaa kalojen lisääntymisalueet. Kesällä joen virtaama on vähäistä, minkä johdosta veden laatu on heikoimmillaan kalojen poikasvaiheessa.

Siiponjoen koskia on perattu tulvasuojelua varten ja uittoperkauksia on tehty koko jokijaksolla. Lohikalojen ja rapujen luontaiset lisääntymis- ja poikastuotantoalueet ovat hävinneet lähes kokonaan peratuilta

jokiosuuksilta. Joen vesistöalue on pääosin ojitettua peltoa. Siiponjokea kuormittaa merkittävimmin maatalouden hajakuormitus. Siiponjoella on tehty kalataloudellisia kunnostustoimia ennallistamalla ni-voja ja koskia.

3.1.2. Kalakantojen nykytila

Kalajoen vesistöalueella esiintyy seuraavia kalalajeja: ahventa, haukea, kuhaa, madetta, särkeä, lahnaa, siikaa, kiiskiä, säynettä sekä harvinaisempina taimenta ja harjusta. Jokisuun läheisyydestä pyydetään nahkiaista. Rapua pyydetään kaupalliseen tarkoitukseen Vääräjoesta, Kalajoen pääuomasta rapu on hävinnyt lähes kokonaan.

Hautaperän tekojärvessä, Kuonanjoessa, Settijoessa, Reisjärvessä, Vuohtojärvessä, Kiljanjärvessä ja muutamassa muussa järvessä on jokirapuja.

Kalajoen kalataloustarkkailu sisältää rapukannan, nahkiaiskannan ja vaellussiikakannan seurannan, koskialueiden ja säännösteltyjen järvien kalastus selvityksen, kalastustiedusteluin merialueen ja jokisuun, pääuoman sekä Reis-, Vuohto- ja Kiljanjärven kalastuksen ja saaliit. Lisäksi on tehty mallinnus ja mittauksia lyhytaikaisäännöstelyn ja koskien rakenteiden vaikutuksista lohikalojen elinalueisiin.

Nahkiaistoukkien esiintymistä ja tiheyksiä on selvitetty Kalajoella 1970-luvun lopulta lähtien. Vuodesta 1999 toukkakartoitukset on toteutettu samoilta paikoilta ja samalla menetelmällä. Nahkiaissaaliita ja Kalajokeen nousevan nahkiaiskannan kokoa on seurattu kalastuskirjanpidon ja merkintätutkimusten avulla vuodesta 1980. Nahkiaissaaliit ovat olleet kohtalaiset ja nahkiaisien pyynti on ollut kannattavaa.

Nahkiaissaaliit ja kanta-arviot vaihtelevat luontaisesti riippumatta pyynnin määrästä ja onnistumisesta. Syksyisillä veden virtaamilla on suuri vaikutus nahkiaisien nousuhalukkuuteen. Nousevan kannan koko riippuu kulloisenkin toukkavuosisiluokan vahvuudesta ja metamorfoituneiden nahkiaisten määrästä.

Säännösteltyjen järvien kalastoa on selvitetty Nordic-verkkokoekalastuksin Iso-Juurikassa, Korpisessa, Kuonanjärvessä, Kuusaanjärvessä ja Settijärvessä. Iso-Juurikassa saalis koostui vain ahvenista ja kiiskistä, särkikalat puuttuivat kokonaan. Vesi on todennäköisesti liian hapanta särkikalaille. Korpisen saalislajistoon kuuluivat ahven, hauki, särki ja made, runsaimpina lajeina särki ja ahven. Kuusaanjärven ja Settijärven saaliit koostuivat ahvenista, kiiskistä, siiosta, särjistä ja salakasta (1 kpl). Runsaimmin esiintyi ahvenia ja kiiskiä. Kuonanjärven saalis koostui ahvenista, hauista, lahnoista ja särjistä. Runsaimmin esiintyi särkeä.

Kalajoen oma alkuperäinen lohikanta on hävinnyt. Kalajoen kalatalousalueella vaelluskalakantojen tilanne on heikko, johtuen Kalajoen vesistön voimakkaasta ihmisperäisestä muokkauksesta ja heikosta veden laadusta. Vapaa-ajankalastajien saalis koostuukin sisävesillä pääasiassa hauista, ahvenista, kuhista, siiosta, särjistä, lahnoista, mateista ja kiiskistä. Vesistöön istutetaan pyyntikokoista kirjolohta.

Settijoessa, Malisjoessa ja Kuonanjoessa esiintyy harjusta. Eteläjoessa esiintyy myös purotaimenta.

3.1.3. Kalastuksen nykytila

Kalajoen kalatalousalueen sisävesialueella on lähinnä vapaa-ajankalastusta. Alueen merkitystä kalastukselle lisää sen laajuus sekä asutuksen ja kesämökkien suuri määrä.

Kalajoen kalatalousalueen sisävesien vapaa-ajankalastusta on koko alueella. Vapaa-ajankalastajilla tarkoitetaan tässä kotitarvekalastajia, alueelta toiselle liikkuvia tai alueella laajemmin liikkuvia, lähinnä vapavälineitä ja pyydyksiä käyttäviä kalastajia, satunnaisesti kalastavia sekä kaikkia näiden väliin sijoitettavia kalastajia. Osa alueen vapaa-ajankalastajista omistaa tai on osakkaina kalavesiin ja kalastaa pääosin omilla vesillä. Alueelta on saatavissa yksittäisten osakaskuntien lupia vesistöihin, joissa ei ole sallittua kalastaa pelkästään yleiskalastusoikeuksilla ja/tai kalastonhoitomaksuun perustuvalla viehekalastusoikeudella. Alueen vapaa-ajankalastuksen rakennetta ei tarkemmin tunneta.

Erityiskalastuskohteella tarkoitetaan vesistöä tai vesistön osaa, johon vesistönomistaja tai kalastusoikeuden haltija on hakenut rauhoituksen ELY-keskukselta. Kohteissa ei ole voimassa yleiskalastusoikeutta.

Kohteeseen myydään kalastuslupia, jotka määrittävät kalastustavat, kalastusajat sekä saaliskiintiöt. Kohteen haltijat istuttavat vesistöön pyyntikokoista kalaa, mm. taimenta, kirjolohta ja siikaa. Jotkut kohteet ovat avoinna ympäri vuoden, osa vain kesäisin.

Vesialueen omistajille lähetetyn kyselyn mukaan sisämaassa on seuraavia kalastusrajoituksia: Maasydänjärven/Ahvenlammen yleiskalastusoikeuksien kieltö. Sievin kalastuskunnan vesialueilla Louetjärvessä ja Vääräjoessa on verkotuskieltö, Louetjärvessä ja Petäjäjoessa myös ravustuskieltö (ravustuslupia myydään vain paikkakuntalaisille). Kortejärvessä (Kuusaan osakaskunta) on verkotuskieltö 1.6.–31.7., muuna aikana verkkokalastuksessa minimi solmuväli on 50 mm. Setti- ja Kuusaanjärvessä verkon minimi solmuväli on 40 mm ja verkkomäärä on rajattu max. 120 m/kalastaja. Kuusaan osakaskunnan vesialueilla jokirapu on toistaiseksi rauhoitettu vuosittaisilla päätöksillä.

Metsähallituksen pyydyskalastusvesistä rajoitukset löytyvät retkikartta.fi-palvelusta ja kalastusrajoitus.fi-palvelusta.

3.2. Kalakantojen ja kalastuksen tavoitetilat ja osatavoitteet joki- ja järviolueille

Alueen tavoitetilana seuraavalle suunnittelukaudelle on, että kalavaroja hoidetaan ja hyödynnetään niin, että pystytään tuottamaan lähiruokaa kuluttajille kalakantojen tuottoa ja monipuolisuutta vaarantamatta. Vapaa-ajankalastus tuottaa paljon hyvinvointia ja elämyksiä ja kalastustoiminnasta tulee tuottoa vesialueiden omistajille. Kalastukselle keskeisten lajien kannat ovat vahvat. Alueen kalastus ja tärkeimpien kalakantojen tila tunnetaan hyvin ja tietoa käytetään kalastuksen ohjauksessa.

Tavoitetilaan pyritään asettamalla suunnittelukaudelle osatavoitteita. Osatavoitteiden toteutumiseen tähtäävät toimet on kuvattu luvuissa 3.3. ja 3.4. alalukuineen ja niiden toimeenpano aikatauluineen on esitetty luvussa 10. Osatavoitteiden toteutumisen tarkasteluakataulu on kuvattu luvussa 11. Siellä on myös kuvattu toimet, joihin ryhdytään, jos tavoitteen toteutuminen on selkeästi epäonnistumassa. Yhteenveto osatavoitteista, niiden toteutumista edeltävistä keinoista sekä toteutumisen mittaamisesta on koottu taulukoksi liitteeseen 1.

Osatavoite 1. Kalastukselle keskeisten lajien, kuten siian, ahvenen, hauen, kuhan, lahnan ja särjen kannat pysyvät elinvoimaisina. Hauki-, ahven-, kuha-, lahna- ja särkikannat perustuvat turvattuun luonnonvaraiseen lisääntymiseen. Siikakannoista planktonsiian saaliit perustuvat luonnonvaraiseen lisääntymiseen ja istutuksiin, joita jatketaan. Vaelluskalakantojen (lohi, taimen, siika) elinvoimaisuus perustuu luonnonvaraiseen lisääntymiseen, joka edellyttää kalojen pääsyn lisääntymiskelpoisille alueille. Nykyisellään Kalojen vesistöalueella ei tätä mahdollisuutta vaelluskaloilla ole. Tavoitteena on mahdollistaa kalojen kulku alueille, joilla on lisääntymispaikkoja, sekä poikasille sopivia elinympäristöjä.

Osatavoite 2. Alueen keskeisistä kalakannoista saadaan suunnittelukauden aikana uutta käyttökelpoista tietoa, jota voidaan hyödyntää seuraavaa suunnittelukautta koskevien kalastuksen ohjaukseen ja kalakantojen hyödyntämiseen liittyvien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon tarpeet liittyvät erilaisten ohjaus-ohjelmien toimivuuden ja riittävyyden arviointiin. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

Osatavoite 3. Kaupallisen kalastuksen houkuttelevuus ja toimintaedellytysten parantaminen. Toteutusta mitataan kalastajamäärien ja saaliiden perusteella. Tavoitteena on mahdollistaa päätoimisten (I- ja II-ryhmän) kaupallisten kalastajien toiminta myös alueen sisävesistöissä. Tavoitteena on vajaasti hyödynnettyjen lajien, kuten särkikaloiden, kalastuksen vakiinnuttaminen osaksi alueen kaupallista kalastusta.

Osatavoite 4. Alue säilyy ja kehittyy kiinnostavana vapaa-ajankalastuksen kohteena. Vapaa-ajankalastus ja opastointi tuottavat lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon. Pyrkimyksenä on pitää alueen vapaa-ajankalastuksen määrä vähintään suunnittelukautta edeltävällä tasolla. Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun alueen vapaa-ajankalastuksen saaliista saadaan parempaa tietoa.

Osatavoite 5. Osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden järjestäytyminen ja vesialueiden yhdistäminen nykyistä isompiin kokonaisuuksiin käynnistyy. Tämä on käytännössä edellytys sille, että alueelle saadaan myöhemmin muodostettua yhtenäislupa-alueita, jotka lisäävät alueen houkuttelevuutta vapaa-ajankalastuskohteena ja tuovat lisää lupatuloja kalatalousalueelle ja vesialueen omistajille. Toteutumista mitataan ensivaiheessa järjestäytyneiden osakaskuntien pinta-alan kehitymisellä, suunnittelukauden jälkimmäisellä osalla yhtenäislupa-alueiden pinta-alan kehityksenä ja myytyjen lupien tuottona. Tavoitteina on ko. pinta-alojen kasvava suuntaus.

Osatavoite 6. Kalatalousalue tuntee alueen kalastajarakenteen ja heidän saaliinsa kohtuullisella tarkkuudella. Tämä on tietoon perustuvan kalastuksen ohjauksen ja sääntelyn ydin. Parannettavaa on erityisesti vapaa-ajankalastukseen liittyvien tietojen kohdalla. Tämä osatavoite on pitkän tähtäimen tavoite, jonka toteutumista voi edistää mm. sähköisten saalistietojen keruujärjestelmien kehittyminen. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

3.3. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen joki- ja järvi-alueella

Kalavarojen käytön alueellinen suunnittelu on keino edistää kalavarojen kestäväää käyttöä ja kehittää kalastusta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Kyse on siitä, että kalatalousalue varaa tai osoittaa tiettyjä alueita jonkin kalastajaryhmän tai kalastusmuodon käyttöön.

Alueellinen suunnittelu on välttämätöntä, kun laaditaan ehdotusta kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi, sillä suunnitelmaehdotuksessa on määriteltävä kalataloudellisesti merkittävät alueet sekä kaupalliseen kalastukseen ja kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet (kalastuslaki 36 §). Kulakin kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvalla alueella on lisäksi määriteltävä kaupalliseen kalastukseen soveltuvat pyydykset.

Alueellista suunnittelua tarvitaan myös, kun valmistellaan lain vaatima ehdotus vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupajärjestelmän kehittämisestä. Tätä valmistelua, kuten muutakin alueellista suunnittelua, tukee vesialueiden hallinnan ja yhteistyön kehittäminen kalatalousalueella. Kalastuksen kehittämiseksi saatetaan tarvita muitakin kuin lakisäätteisiä aluemäärityksiä. Kalastuksen lisäksi suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon vesistön muut käyttömuodot ja käyttäjät, kuten veneilijät ja koskimelajat – he saattavat kaivata alueita ja reittejä, joilla ei kalasteta lainkaan.

Ensimmäiseksi kirjataan tiedot kalatalousalueen vesistön eri osien nykyisestä kalastuksesta, pyyntimuodoista, kalastettavista lajeista sekä pyydysten ja saaliiden määrästä. Tämän jälkeen määritellään eri tarkoituksiin soveltuvat alueet. Tietoja voidaan myöhemmin täydentää karttatyöskentelyllä, johon osallistuvat ainakin vesialueiden omistajat ja muut kalatalousalueen toimijat.

Edellä kuvattujen aluemäärittelyjen ja -varausten onnistuminen edellyttää suunnittelualueen omistussiköiden, osakaskuntien ja yksityisten vesialueiden omistajien hyvää yhteistyötä. Aluesuunnittelun yhteydessä kalatalousalueilla onkin hyvät edellytykset ja myös velvollisuus kehittää alueen omistussiköiden yhteistoimintaa.

3.3.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet

Kalataloudellisesti merkittäviä alueita ovat vaelluskalavesistöt ja kalojen lisääntymisalueet, Kalajoki sivu-uomineen ja Siiponjoki.

Vesialueen omistajille lähetetyn kyselyn perusteella kalataloudellisesti merkittäviä alueita sisämaassa ovat: Maasydänjärvi, Ahvenlampi, Kotajärvi, Kuivajärvi (Reisjärvi), Eteläjoki, Lohijoki, Kalajoki (nahkiaiset), Siiponjoki (nahkiaiset), Vääräjoki (jokirapu ja nahkiainen), Louetjärvi, Kalajoki, Kortejärvi, Settijoki, Settijärvi, Kuusaanjärvi, Vuohojärvi, Reisjärvi, Pitkäjärvi, Köyhäjärvi ja Kiljanjärvi.

3.3.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytetyt pyydykset

Vesialueen omistajien vastausten perusteella kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvia alueita sisämaassa ovat Kalajoki ja Vääräjoki. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvilta alueilta edellytetään kalastusta kestäviä kalakantoja ja vesistöjen hyvää tilaa. Kalajoen kalatalousalueella vesistöjen tilan sisämaassa pitää parantua, jotta kaupallinen kalastus sisämaassa olisi kannattavaa.

Kalastusoikeuksien hintaa ei määritetty. Asia on lähtökohtaisesti vesiä vuokraavan kaupallisen kalastajan ja vesialueen omistajan välinen kysymys. Kalastusoikeuden hinta riippuu mm. paikasta, pyydystyypistä ja käyttöön tulevan alueen suuruudesta. Kalastusoikeuksien hinta määritetään yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa, mikäli kalastuslain 13 § käyttöä joskus joudutaan harkitsemaan. Tällöin kalatalousalue selvittää hintatason niiltä osakaskunnilta, jotka ovat aiemmin vuokranneet vesiään kaupallisille kalastajille. Ennen hinnan vahvistamista kalatalousalue kysyy näkemyksiä oikeasta hintatasosta myös kaupallisen kalastuksen etujärjestöltä, Suomen ammattikalastajaliitolta. Mikäli käypää hintaa ei saada yhteistyöllä selvityksi, ELY-keskus voi muodostaa käyvän hinnan perustuen viranomaisten ja osakaskuntien alueella myymiin kalastuslupien hintoihin. Viranomaisten myymät kalastusluvut voivat hinnoittelultaan olla alle alueellisen käyvän hinnan, jolloin tarvittava korotus on muodostettava lupahintaan.

3.3.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet

Kalajoki sivu-uomineen soveltuu vesistöalueena hyvin kalastusmatkailuun. Alueella on majoitusmahdollisuuksia, rantautumis- ja taukopaikkoja ja muuta opastotoiminnan kannalta hyödyllistä oheispalvelua.

Vesialueen omistajille suunnatun kyselyn perusteella kalastusmatkailuun sisämaassa hyvin soveltuvia alueita ovat: Maasydänjärvi/Ahvenlampi, Saarisen alue, Kota-Kuivasjärven alue, jokialue vapakalastukseen, Pidisjärven osakaskunnan koko alue, Louetjärvi, Vääräjoki, Reisjärvi ja Vuohojärvi.

Kirjoloheen kalastuslupia myydään Kärjenkoskesta Änkilänkariin sijoittuvalle alueelle Kalajoen pääuomassa. Aluetta hallinnoi Kalajoen Etelänkylän jako- ja kalastuskunta sekä Kalajoen ja Vasankarin kylien jakokunta.

Metsähallituksen vapalupa-alue Maasydänjärvi ja Ahvenlampi 4570 soveltuu hyvin vapaa-ajan kalastusmatkailukohteeksi. Maasydänjärvi ja Ahvenlampi sijaitsevat Sievissä, Pohjois-Pohjanmaalla. Tällä vapalupa-alueella on hyvät kalastusmahdollisuudet sekä perhokalastukseen erikoistuneille että muille vapakalastajille. Lampiin istutetaan kesäisin kirjolohta, jonka lisäksi kalastaja voi saada saaliikseen myös siian. Ahvenlammella on kesäkuussa 2021 uusittu pitkokset ja rakennettu kaksi liikuntarajoitteisille soveltuvaa heittolaituria sekä esteetön sorastettu polku parkkipaikalta laitureille.

Kalastusmatkailun edellytyksiä ovat puhtaat vesistöt ja runsaat luonnonkalakannat, jotka kestävät kalastusta.

3.3.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueet ja järjestelmän kehittäminen

Alueella ei ole yhtenäislupa-alueita, vaan osakaskunnat ja muut vesialueiden omistajat myyvät lupia hallinnoimilleen vesialueille. Yhtenäislupa-alueiden tulisi olla saalismahdollisuuksien ja muiden tekijöiden osalta riittävän vetovoimaisia, jotta niiden perustaminen olisi järkevää. Vetovoimaa lisäisi alueen suuri koko ja mahdollisuudet saada saalista sekä muut ominaisuudet, kuten yleisessä käytössä olevat rantautumismahdollisuudet. Alueiden tulisi olla sellaisia, että ne aiheuttaisivat mahdollisimman vähän konfliktia vesialueen muulle käytölle.

Sievin kalastus-/osakaskunnan myynnissä olevat luvat koskevat Vääräjokea, Louetjärveä, Ryhmäjärveä ja Petäjäojaa.

Nivalan Pidisjärven osakaskunta järjestää kalakisoja sekä myy kalastus- ja sorsastuslupia vesialueilleen. Aluerajat ovat alajuoksulla pitäjänraja ja yläjuoksulla myös pitäjänraja. Malisjoki kuuluu kokonaan osakaskunnalle. Osakaskunnan hallinnoimille vesialueille käy kalastuksessa ja sorsastuksessa vain

osakaskunnan lupa. Osakaskunnan tekemä veneenlaskupaikka sijaitsee järven eteläpäässä yksityisellä maalla Vähäsöyrinkin mökkirannassa. Muita veneenlaskupaikkoja on kirkonkylän uimarannalla ja Kuopasillan kupeessa.

Osassa sisämaan vesistöistä riittää pelkkä valtion kalastonhoitomaksu, joka oikeuttaa harjoittamaan viehekalastusta yhdellä vavalla ja vieheellä. Luvalla ei saa kalastaa vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueilla eikä kohteissa, joissa kalastus on kielletty muun säännöksen nojalla.

Vesialueen omistajille suunnatun kyselyn perusteella Reisjärvi/Sievi osakaskuntasopimukset kaipaavat päivitystä (Metsähallitus) ja lupamyynneistä tuleva rahanjako tulee ratkaista.

Yhtenäislupa-alueiden muodostumista edistetään kehittämällä vesialueiden omistajien sekä osakaskuntien yhteistoimintaa alueella.

3.3.5. Yhteistoiminnan kehittäminen joki- ja järviolueella

Yhteistoiminnan kehittäminen on eräs perusedellytys alueen kalavesien tehokkaammalle käytölle ja hoidolle. Omistajien ja osakkaiden yhteistoiminnan lisääntymisen kautta saadaan erilaiset kalastuksen hoitotoimet ja valvonta useamman henkilön vastuulle. Laajat omistus- tai yhteistyöyksiköt antavat omistajien ja osakkaiden käyttöön myös laajemmat alueet. Järjestäytyminen ja yhteistyön lisääminen kasvattaa omistajien kiinnostusta ja aktiivisuutta kalavesien hoitoon. Aktiivisten toimihenkilöiden ikääntyminen ja uusien toimijoiden vähäinen määrä voivat luoda toiminnalle haasteita. Yhteistyön kehittämisen avulla luodaan paremmat edellytykset vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueiden muodostamiselle.

Yksityisten vesialueiden ja järjestäytymättömien osakaskuntien kohdalla yhteistoiminnan lisäämisen ensimmäinen edellytys on osakaskuntien ja yksityisten omistajien yhteystietojen saaminen kalatalousalueen tietoon. Tähän velvoittaa osakaskuntia ja omistajia kalastuslain 84 §. Kalatalousalue voi tallentaa tiedot omaa käyttöä varten myös Kalpaan (Kalatalousalueiden sähköiset asiointipalvelut). Suurimmat puutteet tiedoissa liittyvät osakaskuntiin. Järjestäytymisestä tulee ilmoittaa tiedot Aluehallintovirastoon, Maanmittauslaitokseen sekä kalatalousalueelle. Tulevalla suunnittelukaudella kalatalousalue päivittää omaan rekisteriinsä osakaskuntia koskevat tiedot. Järjestäytyneille osakaskunnille lähetetään sähköpostilla tai postilla pyynnöt vahvistaa ja päivittää tiedot.

Järjestäytymättömiä osakaskuntia kannustetaan järjestäytymään. Järjestäytyminen helpottaa huomattavasti osakaskuntien yhteistoimintaa. Järjestäytymättömistä osakaskunnista iso osa on pinta-alaltaan hyvin pieniä. Selkeän ja pysyvän yhteistoiminnan varmistamiseksi etenkin pienempiä osakaskuntia tulisi kannustaa yhdistymään viereisten alueiden kanssa laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Tämä vähentää hallintoa ja lisää yhdistyneiden alueiden vaikutusvaltaa kalatalousalueella. Pieni järjestäytymätön osakaskunta voi myös antaa alueensa toistaiseksi vuokralle vieressä olevalle aktiiviselle osakaskunnalle. Suostumus vuokraamiseen on saatava kaikilta osakkailta, mikä osaltaan hankaloittaa menettelyä.

3.4. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi sekä edistämiseksi

3.4.1. Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi

Kalan kulun turvaamiseksi rakennetussa kalatiessä sekä kahdensadan metrin matkalla sen tai muun vastaavan laitteen ylä- ja alapuolella on kaikenlainen kalastus kielletty (kalastuslaki 71 §).

Kalajoen edustalla on kalastuslain edellyttämät vaelluskalajokien suualueiden verkko-, isorysä- ja troolikieltoalueet sekä Kalajoen kalaväylä (Kuva 3.), joiden tavoitteena on jokien vaelluskalakantojen suojelu.

Vaelluskalavesistöön kuuluvassa joessa kalastus verkolla on kielletty elokuun 15. päivästä marraskuun 30. päivään (kalastusasetus 12 §).

Ravustuksen säätelyn vaatimiin toimenpiteisiin (mittasäätely, rauhoitusalueet yms.) ryhdytään Kalajoen alueella, mikäli rapukannat elpyvät elinvoimaisiksi ja kaupallinen ravustus on mahdollista ja kannattavaa. Ravun alimitaksi esitetään 10 cm koko Kalajoen vesistöalueella.

Nykyisellään useimmat sisävesien kalakannat kestävät kalastusta eikä säätelyyn ole tarvetta ryhtyä. Taimenen ja harjuksen osalta kantojen kehitystä on seurattava kalastustiedustelun tuottamilla tiedoilla.

Yhteenveto lajikohtaisesta nykysäätelystä, uusista lisäsäätelysuosituksista ja muista suosituksista on liitteessä 4.

3.4.2. Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä

Kalateiden toimivuuteen liittyen on laadittu laaja kirjallisuuskatsaus, johon kerättiin tietoa toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä sekä lohien käyttäytymisestä vaellusesteiden alapuolella. Kirjallisuuskatsauksen perusteella kalateiden hyvään etukäteissuunnitteluun pitäisi Suomessa satsata aiempaa enemmän. Kalatien toimivuuteen vaikuttavat monet asiat, joista keskeisiä ovat: kalatien sisäänkäynnin sijainti suhteessa nousuesteeseen, kalatien sisäänkäynnistä purkautuvan virtaaman suuruus niin absoluuttisesti kuin suhteessa pääuoman virtaamaan ja kalatien sisäänkäynnistä purkautuvan virran nopeus. Kalatien sisäänkäynnin lisäksi kalatien toiminnan kannalta on tärkeää huomioida myös voimalaitosten käyttö, jolla etenkin Suomen oloissa (mm. voimakas lyhytaikaisäännöstely) voi olla suuri vaikutus kalateiden toimivuuteen. Kalateihin liittyvät ongelmat ovat nykytietämyksellä ainakin pääosin ratkaistavissa ja toimivan kalatien rakentaminen vaelluskaloille onnistuu, jos suunnitteluun, rakentamiseen, tutkimukseen ja kalatien säätämiseen panostetaan riittävästi. Parhaaseen lopputulokseen päästään yleensä, kun kalatiet suunnitellaan padon tai voimalan suunnittelun yhteydessä biologisten ja insinöörien yhteistyönä. Jälkikäteen tehdyissä kalateissa joudutaan sekä suunnittelussa että rakentamisessa tekemään enemmän kompromisseja ja toimivan kalatien rakentaminen on siten haasteellisempaa. Suunnitteluun kannattaa panostaa myös siksi, että epäonnistuneen kalatien säätäminen ja muuttaminen eivät aina onnistu toivotulla tavalla (Luke, Vaelluskalojen palauttaminen rakennettuihin jokiin).

Jokieläimet ovat sopeutuneet jokien luonnonmukaisiin virtaamamuutoksiin. Virtaaman säännöstelyn seurauksena virtaaman vuotuinen, luonnonmukainen rytmisyys kuitenkin muuttuu. Keinotekoinen, ihmisen tarpeista lähtevä virtaamavaihtelu voi ylittää eliöiden sietokyvyn, minkä seurauksena eliöiden menestymismahdollisuudet voivat alentua merkittävästi. ELY-keskusten, vesivoimayhtiöiden ja muiden aihepiirin toimijoiden parempi tietoisuus virtaamasäännöstelyn vaikutuksista virtavesikalojen menestykseen edesauttaa jokien säännöstelykäytäntöjen suunnittelua ja toteuttamista tulevaisuudessa kalojen elinmahdollisuuksien kannalta kestävämpään suuntaan (Luke, Vaelluskalojen palauttaminen rakennettuihin jokiin).

Pohjapatojen aiheuttamat nousuesteet Kalajoen kalatalousalueella voidaan kunnostaa sijoittamalla kiviä padon alapuolelle. Tällöin veden korkeus padon yläpuolella kohoaa ja kaloille muodostuu vapaa kulku patorakenteen ohi.

Kuva 6. Patokynnyksen kunnostustoimenpide Alånissa ennen toimenpidettä vasemmalla ja toimenpiteen jälkeen oikealla (Kuva: Loppuraportti Perämereen laskevia vesistöjä, Menetelmien kehittäminen ja ekologinen kunnostaminen, yhteenveto).

Valuma-alueiden vedenpidätyskyvyn tehostamiseen sekä hydrologisiin muutoksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaan 2016–2021 sisältyy jokien elinympäristökunnostuksia, jotka ovat lähinnä kalataloudellisia virtavesikunnostuksia. Pääasiallisina kunnostusmenetelminä tullaan käyttämään syvyys- ja virtausolosuhteiden monipuolistamista kynnysten, syvänteiden ja kiveämisen avulla ja kutusoraikkojen määrän lisäämistä.

Kalankulkua on suunniteltu edistettäväksi valtion omistamilla säännöstelypadoilla Kalajanjoella, Settijoella ja Kuonajoella. Lähes kaikille Kalajoen vesistöalueella sijaitseville pohjapadoille on esitetty kunnostustoimenpiteitä, joissa vesieliöiden elinalueiden parantamisen lisäksi varmistetaan kalojen ja muiden vesieliöiden vapaa liikkuminen. Kalan kulun varmistamista Kalajoen pääuoman voimalaitosten ohi ei ole arvioitu tarpeelliseksi toimenpiteeksi tavoitetilan saavuttamiseksi (Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen toimenpideohjelma 2022–2027, osa 2. Vesienhoidon toimenpiteet LUONNOS 10/2020).

Pääosa peratuista virta-alueista on jo kunnostettu vesistöalueen suurimmissa joissa, joten suuria kunnostushankkeita ei tarvita. Sen sijaan tavoitetilan saavuttamiseksi on esitetty pääasiassa pieniin jokiin ja puroihin suuntautuvia kunnostustoimenpiteitä tai suurempien jokien kunnostusta rajoitettuihin kohteisiin, kuten pohjapatoihin tai täydennyskunnostusta vaativiin virta-alueisiin. Vesistöalueella on esitetty virtavesikunnostuksia kaikkiaan 15 vesimuodostumaan. Seitsemän em. kunnostuskohteista on peruskuivatuksen ja tulvasuojelun vuoksi kokonaan tai osittain suoritettuja ja kanavoituja virtavesimuodostumia, ja ne on nimetty voimakkaasti muutetuiksi vesimuodostumiksi. Näiden kunnostamisessa on esitetty käytettävän luonnonmukaisen peruskuivatuksen toimenpiteitä. Tarkemmat toimenpiteet ja kunnostusalueet selviävät vasta hankesuunnitteluvaiheessa, kun kartoitetaan vesimuodostamakohtaiset kunnostusmahdollisuudet ja -tarpeet.

Vesistöalueen perattuja puroja on kunnostettu vasta vähän ja niiden morfologisen tilan parantamiseksi vaaditaan vielä paljon toimenpiteitä. Tulevalla hoitokaudella on Kalajoen vesistöalueella esitetty vesimuodostumakohtaisten kunnostustoimenpiteiden lisäksi kunnostettavaksi 3–4 puroa tai muuta pientä virtavettä. Kohteet valitaan tulevan hoitokauden aikana mm. inventointien antamien lisätietojen perusteella (Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen toimenpideohjelma 2022–2027, osa 2. Vesienhoidon toimenpiteet LUONNOS 10/2020).

Valuma-aluekunnostukset tulisi toteuttaa koko kalatalousalueelle. Kunnostukset kohdentuisivat maa- ja metsätalouden kiintoainekuormituksen vähentämiseen haitallisten ojitusten korjauksella ja turvetuotantoalueilla saostusaltaiden toimivuuden tarkkailuun.

Sulfaattialueilla veden pH voi vaihdella paljon. Jos on tarkoitus hoitaa taimenkantaa, alueella on vältettävä ojituksia ja vesistön kaivamista, sillä ne aiheuttavat happamuuspiikkejä, jotka pahimmillaan estävät taimenen lisääntymisen ja tappavat jokipoikaset (Luke, kalavarojen käyttö ja hoito).

Vesistöjen kunnostusten yhteydessä olisi hyvä ottaa huomioon myös raputalouden ja rapujen suojelun tarpeet varsinkin vesistöjen latvaosien virtavesissä. Uoman kiveämiset ja ennallistamiset hyödyttävät yleensä myös rapua.

Tierumpujen uusimisten yhteydessä rumpujen asennuksessa ja mitoituksessa on otettava huomioon virtavesikalojen ja jokiravun tarpeet. Jokirapukantojen säilyminen ja tulevien kotiutusistutusten tuloksellisuus on suurelta osin riippuvainen vesienhoidon onnistumisesta latvavesillä ja etenkin maalta tulevan kuormituksen vähentämisestä.

Vesialueen omistajilta saatujen vastausten perusteella tarpeellisiksi kunnostustoimiksi todettiin kalataloudelliset virtavesikunnostukset Kalajoen sivuhaaroilla (Etelä- ja Lohijoki). Kaislanniitto (rannikko ja jokivarsi), Siiponjokisuun ruoppaaminen (kevättulvat tuoneet hiekkapenkereen jokisuulle), Pauhanlahden kunnostaminen (virtauksen lisääminen, tierumpujen vaihtaminen siltaan), hoitokalastus ja petokalojen istuttaminen, Kalajokisuun ruoppaus ja sivuojen tarkkailut (rehevöitymisen estäminen).

Petäjäojan kunnostus, Kalajoen Vipukummun pato kunnostettava kalannousua varten, Kalajoen jokirantojen pensaikkojen raivaaminen, kaislanniitto (Kalajoki, Reisjärvi, Kuusaanjärvi ja Kortejärvi), Jukulaiojan

ja Kähtävänojaan tulisi laittaa putkipadot, kutu-uomien kalataloudellinen virtavesikunnostus, Louetjärven hoitokalastus, Siipolammen rantojen kunnostus ja ruoppaaminen (Kiiskilänpää), kesäaikainen vedenpinnan nosto (Reisjärvi), kosteikkojen rakentaminen (Kalajoki), virtapaikkojen kalataloudellinen kunnostus ja imuruoppaus ja Oksavan koskialueen kalataloudellinen virtavesikunnostus Settijoessa.

3.4.3. Suunnitelma istutuksista

Kalajoen kalatalousalueen sisävesiin on istutettu jo pidemmän aikaa planktonsiikaa, pohjasiikaa, kuhaa, kirjolohta ja harjusta. Näiden istutusten jatkaminen ei vaikeuta kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden toteuttamista eikä vaaranna kohdevesistöjen kala- tai rapukannan elinvoimaisena säilymistä taikka luonnon monimuotoisuutta (kalastuslaki 74 §).

Pyyntikokoisen taimenen ja kirjolohen istuttaminen vesialueelle tulee arvioida tarkkaan, eikä niiden istuttaminen saa vaarantaa luontaisesti lisääntyviä kalakantoja. Tämä koskee myös kuhaa sellaisilla vesialueilla, joissa se ei kuulu alkuperäiseen lajistoon. Lähtökohtaisesti istutuskantataulukko (Liite 3.) ohjaa myös kalatalousvelvoitteita sekä vuokravesistöjä. Kalatalousalue voi esittää tästä poikkeavaa käytäntöä (esim. käyttö- ja hoitosuunnitelmassa), jolloin asiasta voidaan neuvotella kalatalousviranomaisen kanssa. Velvoitesuunnitelmia hyväksyttäessä voidaan hyväksyä myös muita lajeja velvoitteiden vaihtolajeiksi. Taulukon tavoitteiden toteutumisessa voidaan soveltaa siirtymäaikaa, minkä pituus olisi hyvä sisällyttää käyttö- ja hoitosuunnitelmaan (LAPELY, Ohjeistus istutettaviksi lajeiksi hyväksyttävistä kalakannoista Pohjois-Suomen vesistöissä).

Kalajoen vesistöalueelle kalatalousviranomaisen suosituksesta pyritään käyttämään istutuksiin Lestijoen kannan meritaimenta, anadromisiin harjusistutuksiin Siiponjoen harjusta ja vaellussiikaistutuksiin Perämeren vaellussiikaa. Muista kannoista ja lajeista on sovittava ELY-keskuksen kanssa tapauskohtaisesti.

Esitettyihin kantoihin voidaan tapauskohtaisesti harkita muutoksia. Muutokset eivät saa aiheuttaa haittaa vesistön alkuperäisille ja luontaisesti lisääntyville kannoille. Muutoksista neuvotellaan kalatalousalueen ja kalatalousviranomaisen kesken.

Jokirapujen istutuslupia myöntäessään ELY-keskusten tulee edellyttää, että käytettävien istukkaiden taudittomuus on riittävin toimin varmistettu. Jokirapujen istutukset/siirrot vaativat aina ELY-keskuksen luvan, myös vesistöjen sisäisissä istutuksissa/siirroissa. Tautiturvallisuuden vuoksi suositellaan viljeltyjen istukkaiden käyttöä. Koska jokirapuistukkaiden viljelytuotanto on nykyisellään varsin vähäistä, on tois- taiseksi oltava mahdollista käyttää istutuksissa myös luonnonvesistä pyydettyjä istukkaita, joiden taudittomuus on varmistettu kunkin istutuserän osalta erikseen. Ruokaviraston taudittomiksi toteamia ja istutuslupan saaneita istukkaita olisi hyvä ennen mittavia istutuksia sumputtaa istutusvedessä sen toteamiseksi, ettei istutusvedessä ole rapuruttoa. Kalastuslain 51 § sumputuskielto ei koske tällaista tapausta, sillä tässä on kyse pikemminkin viivästetystä istutuksesta kuin rapujen säilyttämisestä (kansallinen rapustrategia 2019–2022).

Vesialueen omistajilta saatujen vastausten perusteella tarpeellisiksi istutuslajeiksi todettiin siika, meritaimen, kuha, jokirapu ja harjus. Meritaimenen ja harjuksen osalta edellytettiin veden laadun ja olosuhteiden olevan istutuksille sopivat.

3.4.4. Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi

Vesialueen omistajien mukaan kalastusta haittaavia tekijöitä ovat: huono vedenlaatu, Vääräjoen yläjuoksun turvetuotantoalueet ja muut turvetuotantoalueet, vedenkorkeuden säännöstely (vesivoima), kaivos- toiminnan ja jätevesipuhdistamon jätevedet, vesikasvit valtaavat järvet ja järvien lahdet, ojitusten happamat sulfaattimaat ja Settijärven säännöstely (vesipinta lasketaan liian alas). Näitä edellä mainittuja asioita pitää kehittää parempaan suuntaan.

Toimenpiteet kalakantojen hoidon ja vesiensuojelun hyväksi toisivat lisää kalastusmatkailullista liiketoi- mintaa. Järkevästi toteutettu istutustoiminta alueen luontaisilla kalalajeilla (ei kirjolohta).

Palvelurakenteiden verkostot kuntoon; nuotiopaikat ja laavut, pysäköintipaikat, opasteet ja kalastussäännöt. Opastoiminnan mahdollistaminen ja suosittaminen. Veneenlaskupaikkoja ja muita vapaita ranta-alueita. Helposti saatavat kalastusluvut (nettilupa).

3.5. Suunnitelma kalastusta ja kalakantoja koskevan seurannan järjestämisestä

Kalastusta ja kalakantoja koskevien seurantatietojen perusteella arvioidaan kalastukselle ja kalakantojen tilalle asetettujen osatavoitteiden toteutumista. Tietoja voidaan tarvita myös muussa alueen kalatalouteen liittyvässä suunnittelussa. Seurantatietojen saatavuudessa on puutteita.

Vapaa-ajankalastuksen saaliista ja kalastajamääristä Kalajoen kalatalousalueen sisämaasta ei ole saatavilla luotettavaa seurantatietoa. Saalistietoa tarvittaisiin esimerkiksi istutusten kannattavuuden sekä kalastuksen säätelytoimien tuloksellisuuden arviointiin. Vapaa-ajankalastusta koskevan tiedon kerääminen kalatalousalueittain on selkeä kehityskohde koko sisävesialueella. Pitkällä tähtäimellä esimerkiksi saalistietojen vapaaehtoiseen tallennukseen ja raportointiin suunnitteilla olevat mobiilisovellukset voivat tarjota käyttökelpoista tietoa. Vapakalastuksen kohdalla myös valvonnan yhteyteen voisi olla mahdollista liittää jonkinlaista saalistietojen keruuta. Kalatalousalue seuraa näihin asioihin liittyvää kehitystä.

Kansallisen rapustrategian 2019–2022 tavoitteena on säilyttää elinvoimaiset jokirapukannat sekä mahdollisuuksien mukaan elvyttää heikkoja ja palauttaa hävinneitä kantoja. Keskeinen keino näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on määritellä jokiravun suoja-alueet, joissa jokirapukantoja elvytetään voimaperäisesti.

Jokiravun suoja-alueeksi on määritelty Kalajoen vesistöalue. Jokiravun suoja-alueilla voi olla yksittäisiä pienialaisia täpläräpuesiintymiä, joiden tilaa seurataan ja niiden leviämistä rajoitetaan tai kanta hävitetään mahdollisuuksien mukaan.

Suoja-alueiden määrittelyn lisäksi jokirapukantojen elvyttäminen edellyttää, että ne otetaan huomioon ja niiden suojelusta huolehditaan jokirapuvesien tilaan vaikuttavien toiminnanharjoittajien ympäristönsuojelutoimia suunniteltaessa ja luvista päätettäessä. Raputalouden edellytyksiä parantavat myös vesienhoitosuunnitelmat, jotka on otettava huomioon vesi- ja ympäristölupia myönnettäessä (Kansallinen rapustrategia 2019–2022).

Sisävesialueella olisi tarve toteuttaa esimerkiksi sähkökoekalastuksia, jotta saadaan tarkempaa tietoa kalakannoista ja niiden mahdollisesta lisääntymisestä. Kalastuslupiin olisi hyvä sisällyttää saalisilmoitusvelvollisuus, jotta saadaan täsmällisempää tietoa vapaa-ajankalastuksen saalismääristä ja saalislajeista. Ole-massa olevien rapukantojen seurantaa pitäisi tehostaa. Sitä kautta saataisiin tietoa, onko ravustusta mahdollisesti tarve säädellä vai onko ravustus kestävällä pohjalla.

4. Suunnitelma kalastuksenvalvonnan järjestämisestä

Kalastuksenvalvonnan päämäärä on kalastuksen laillisuuden ja luvallisuuden varmistaminen. Tavoitteena on tilanne, jossa kaikki kalastajat noudattavat kalastusta koskevia sääntöjä ja määräyksiä. Valvonnan tulee kohdistua tasapuolisesti ja kattavasti kaikkiin kalastajaryhmiin. Tällöin kalastajilla ja vesialueiden omistajilla on hyvä yhteinen motivaatio sitoutua noudattamaan sääntöjä ja määräyksiä sekä kehittää alueen kalastusta.

Kalastuksen valvonnan kohteena ovat kalastuslain ja -asetuksen säännökset, ELY-keskuksen vahvistamat alueelliset kalastusmääräykset sekä paikalliset, alueelliset ja valtakunnalliset kalastusluvut ja mahdolliset paikalliset säännökset. Valvonnassa on syytä kiinnittää huomiota myös saaliiden asianmukaiseen käsitte-lyyn.

Kalastuksenvalvojien raportoinnista on saatava ainakin seuraavat tunnusluvut:

- Valvontatunnit
- Valvonnan aikana tarkastettujen kalastajien/pyydysten lukumäärät

- Luvatta kalastaneiden lukumäärä
- Epäiltyjen rikkomusten lukumäärä
- Huomautusten lukumäärä
- Tutkintapyyntöjen lukumäärä

Kalatalousalueelle tulee valita kalastuksenvalvonnan koordinaattori, jonka rooli valvonnan ohjaamisessa on tärkeä. Valvojien määrä tulee olla riittävä. Kalatalousalueen valvontaa voidaan toteuttaa esimerkiksi ostopalveluina Metsähallitukselta. Kalastuksenvalvojille täytyy antaa valtuutukset ja heidän kanssaan tehdään kirjalliset valvontasopimukset, joissa sovitaan valvonnan toimintatavoista, raportoinnista, käytettävästä kalustosta, vakuutusturvasta ja vastuunjaoista. Jos myöhemmin nähdään tarpeelliseksi, valvontaa voidaan muuttaa ammattimaisempaan suuntaan keskittämällä valvontatehtäviä harvemmalle joukolle valvoja, joiden apuna voi olla joukko talkootyönä valvovia henkilöitä. Kalastuksenvalvojien käytössä tulisi olla sähköinen kalastuksenvalvontatyökalu (esimerkiksi Kalastuksenvalvoja). Sen avulla valvontareitit ja valvontatapahtumien tiedot saadaan tallennettua sähköiseen muotoon jo vesillä. Mobiilisovelluksesta tulee saada selville kaikki edellä mainitut valvonnan seurantaan tarvittavat tunnusluvut. Samalla saadaan kerättyä paikkatietoa eri kalastusmuotojen sijoittumisesta alueelle.

Kalatalousalueen oma rahoitus ei riitä valvontaan, vaan siihen on oltava erillisrahoitus. Se tarvitaan tehokkaan valvonnan toteuttamiseen.

Kalastuksenvalvonnan toteutumista seurataan kalastuksenvalvojien raportoinnin kautta. Kalatalousalueen ja kalastuksenvalvojien keskenään sopima raportointi ei kuitenkaan korvaa kalastuksenvalvojan lakisääteisiin velvollisuuksiin kuuluvia, ELY-keskukselle annettavia tapahtumailmoituksia.

Luvatta kalastaneiden osalta eritellään, mikä lupa on puuttunut tai onko kysymys lupaehtojen rikkomisesta. Kalastusrikkomukset eritellään esimerkiksi seuraaviin ryhmiin: rauhoitusaike- tai pyyntimittarikkomus, välineitä ja pyydyksiä koskevien määräysten rikkominen, pyydyksen merkintää koskeva rikkomus tai muu rikkomus.

Kalastuksenvalvonnan koordinaattori kokoaa valvojien raporteista vuosikohtaiset yhteenvedot. Yhteenvedojen avulla seurataan valvonnan volyymin toteutumista sekä sitä, miten erilaisten rikkomusten määrät suhteessa valvontatapahtumien määrään kehittyvät. Valvonnan ja siihen liittyvän tiedotuksen tavoitteena on rikkomusten suhteellisen määrän väheneminen. Mikäli rikkeet yleistyvät, harkitaan valvonnan resursien kasvattamista tai valvonnan selkeää painottamista ongelmialueille.

Valvonnan tehostamiseksi kalatalousalue pyrkii suunnittelukaudella aktivoimaan osakaskuntia ja muita suurempien vesialueiden omistajia järjestämään omaa kalastuksenvalvontaa.

Lisätään sopimusalueiden omistajien ja valvojien välistä yhteistyötä valvonnassa havaittujen rikkomusten käsittelyn osalta. Omistajien tulee tehdä etukäteen päätökset siitä, miten kalastuksenvalvojan on toimitettava, jos alueella esiintyy luvaton kalastusta (muuta kuin kalastonhoitomaksun laiminlyönti). Luvaton kalastus on asianomistajarikos ja asianomistaja on vesialueen omistaja eli usein osakaskunta. Kalastuksenvalvojan tulee tietää, haluaako omistaja säännönmukaisesti tehdä rikkeistä pyynnön syytteen nostamisesta vai haluaako osakaskunta ilmoittaa poliisille vasta toistuvista rikkeistä. Tästä asiakokonaisuudesta omistajan (yleensä osakaskunnan kokouksen) on aiheellista tehdä selkeä kokouspäätös toimintaohjeeksi, joka toimitetaan kalatalousalueelle, joka ohjeistaa valvoja. Päätöksen toimittaminen tiedoksi kalatalousalueelle otetaan jatkossa mukaan rutiininomaisesti jo vesialueiden omistajien kanssa tehtäviin sopimuksiin.

Osittain edelliseen liittyen valvojille on syytä laatia yleisempäänkin käyttöön selkeät ohjeet siitä, miten kaikissa valvontatilanteissa toimitaan, kun rikkeitä havaitaan tai epäillään. Ohjeet sujuvoittavat valvojien toimintaa ja valvontaan saadaan yhtenäiset käytännöt. Kalatalousalueen hallituksen ja valvontakoordinaattorin laatimissa ohjeissa tulee esimerkiksi ohjeistaa, millaisten rikkeiden kohdalla pelkkä huomautuksen antaminen olisi riittävä toimenpide.

Kalatalousalueen valtuuttamien valvojien ohella kalastuksenvalvontaa suorittavat muun työn ohessa myös viranomaiset kuten rajavartiolaitos, Metsähallitus, poliisi ja ELY-keskus. Vapaaehtoisuuteen perustuvassa valvonnassa on toisinaan ongelmatilanteita ja virkavallan paikalle saaminen koetaan hankalaksi. Suomessa olisikin hyödyllistä siirtyä enemmän ammattimaisempaan kalastuksenvalvontaan.

5. Vaelluskalojen, uhanalaisten kalakantojen ja biologisen monimuotoisuuden huomioon ottaminen toimenpiteissä

Kalastuslain (379/2015) 36 § edellyttää, että kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma sisältää ehdotuksen vaelluskalojen ja uhanalaisten kalakantojen elinkierron sekä muun biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä.

Kalajoen kalatalousalueella on voimassa vaelluskalavesistöjen rajoitukset. Vaelluskalavesistö on vesialue, jota vaelluskalat käyttävät keskeisenä vaellus- tai lisääntymisalueenaan. Vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueella onkiminen ja pilkkiminen on kielletty, ja kielto koskee myös vesialueen omistajaa ja kalastusoikeuden haltijaa. Lisäksi viehekalastus on kielletty koski- ja virta-alueella ilman vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan lupaa (kalastuslaki 7 §).

Onginta-, pilkintä- ja viehekalastusrajoituksia ei ole esim. järviolueilla tai hitaasti virtaavilla suvantoalueilla. Reittivesissä osa järvien välisistä salmista saattaa olla osan aikaa vuodesta kalastuslain 4 §, 4 kohdan mukaisia koski- ja virta-alueita. Huom. koski- ja virta-alueiden laajuus tai sijainti saattaa muuttua vesistön virtaaman muutoksen yhteydessä. Koski- ja virta-alueella tarkoitetaan vesistön sellaista aluetta, jossa vesi virtaa silmin havaittavasti alavirtaan päin ja virtapaikan ylävesi on alavettä ylempänä (kalastuslaki 4 §).

Vaelluskalavesistöön kuuluvassa joessa kalastus verkolla on kielletty elokuun 15. päivästä marraskuun 30. päivään (kalastusasetus 12 §).

Meressä kilometriä lähempänä vaelluskalajoen suuta on kalastaminen verkolla kielletty 15. päivästä elokuuta 31. päivään lokakuuta (kalastuslaki 66 §).

Merialueella alueen vaelluskalakantoja turvataan jokisuiden lakisääteisillä kalastuskieltoalueilla ja kalaväylillä. Meritaimenen suojelu- ja kotiuttamistoimia toteutetaan alueen jokivesistöissä. Kalatalousalueen vaelluskalajoissa tehdään suunnittelukaudella toimia vaelluskalojen kulkumahdollisuuksien parantamiseksi. Koskialueiden kunnostuksia jatketaan ja valuma-alueiden kunnostustarpeita kartoitetaan. Istutussuunnitelma ohjaa käyttämään istutuksissa lähialueen kalakantoja, jotka ovat sopeutuneet alueen olosuhteisiin.

Kalajoen kalatalousalueella noudatetaan kalastuslain ja -asetuksen mukaisia rajoituksia. Suunnittelukaudella kartoitetaan tarve mahdolliselle suunnitelmalle, missä vaelluskalojen ja uhanalaisten kalakantojen tarpeet otetaan huomioon.

6. Täpläravun ja muiden vieraslajien huomioon ottaminen toimenpiteissä

Alueella ei esiinny täplärapua (kansallinen rapustrategia 2019–2022). Luvatonta täplärapujen levittämistä alueelle pyritään estämään neuvonnan ja tiedotuksen tehostamisella. Täplärapuja ei saa viljellä tai istuttaa luonnonvesiin, eikä niitä saa missään tilanteessa lyhytaikaisestikaan sumputtaa pyyntialueensa ulkopuolella. Seurataan täpläravun levinneisyyttä vieraslajistrategian edellyttämällä tavalla. Huolehditaan yhteistyössä vesialueen omistajien kanssa, että jokirapujen suoja- ja hoitoalueilla:

- poistetaan uudet täplärapuesiintymät mahdollisimman nopeasti ennen kuin ne leviävät laajemmalle (vieraslajilaki 4 §).
- jos hävittäminen ei onnistu tai sen voidaan ennakolta arvioida edellyttävän kohtuuttomia kustannuksia, täplärapukannan kasvua ja leviämistä estetään suunnitelmallisesti ja tehokkaasti (kansallinen rapustrategia 2019–2022).

Rapuruton leviämisen estämiseksi krooniset rapuruttovedet tulee merkitä rapurutosta varoittavin tauluin esim. veneenlaskupaikoille, uimarannoille ja venesatamiin. Tällöin veneilijät, kalastajat ja uimarit eivät tietämättään siirrä rapuruttoa eri vesialueiden välillä. Elävien kalojen kuljetuksissa on huomioitava vesistöt, jotka voivat sisältää rapuruton uimaitiöitä. Kuolleiden tai sairaaksi epäiltyjen rapujen toimittamista tutkittavaksi Ruokavirastolle tulee edistää myös ravustuskauden ulkopuolella. Tiedotus rapuruttotapauksissa kuuluu kalatalousviranomaiselle, joka tuntee paikalliset olosuhteet ja toimijat.

Kalajoen kalatalousalueen rannikkovesissä esiintyy mustatäplätokkoa. Haittavaikutukset voivat olla merkittäviä, koska aggressiivisena lajina se syrjäyttää muita kalalajeja. Mustatäplätokkojen runsastumista seurataan kaupallisille kalastajille suunnattujen kyselyiden ohessa.

Laivojen painovesitankkien mukana alueelle (mm. Rahjan satama) tulee uusia vieraslajeja, joita on hyvä seurata.

Mahdollisista muista vieraslajihavainnoista pyydetään ilmoittamaan vieraslaji.fi-sivustolle ja kalatalous-alueelle, joka tiedottaa havainnoista tulevilla kokouksissa.

7. Ehdotus kalastonhoitomaksuina kerättävien varojen omistajakorvauksiin käytettävän osuuden jakamiseksi

Kalatalousalue jakaa omistajakorvaukset Kalpan (Kalatalousalueiden sähköiset palvelut) avulla. Palvelu sisältää alueen tiedot vesikiinteistöistä ja niiden omistajista, osin tiedot ovat tosin puutteellisia. Kalatalous-alueelle järjestelmä on maksuton ja käyttöoikeudet ovat toiminnanjohtajalla.

Vesialueen omistajille jaetaan korvaus, joka perustuu maksullisten yleiskalastusoikeuksien käyttöön kalavesillä sekä kalastusopastointiin. Yleiskalastusoikeudeksi katsotaan viehekalastus; heittokalastus tai vetouistelu yhdellä vavalla ja yhdellä siimalla. Kalatalousalue päättää varojen jakamisperiaatteesta kevään yleiskokouksessa. Jakoperuste koskee korvausta, jota on kerätty edellisenä vuonna ja josta ELY-keskus antaa päätöksen kuluvana vuonna. Jako tapahtuu edellisen vuoden joulukuun viimeisen päivän omistussuhteiden ja edellisen vuoden kalastusrajoitusten mukaisesti.

Kalpassa määritellään kalatalousalueelle kalastusrasitusta kuvaava perusarvo (arvot 0–5). Alueet, jossa yleiskalastus on kielletty koko vuoden Kalastusrajoitus.fi-palvelussa, saavat automaattisesti arvon nolla. Tiedot viehekalastusrasituksen jakaantumisesta Kalajoen kalatalousalueella eivät ole vielä riittävän tarkasti tiedossa. Niinpä olisi aluksi järkevää sopia sama perusarvo kaikille alueille. Tarkemmat rasituskertoimien arvot voidaan määritellä myöhemmin, kun Kalpa-järjestelmä on käytössä ja rasituskertoimien osalta saadaan tarkempia alueellisia tietoja.

Jos vesialueen omistajalle jaossa tuleva summa on enintään 50 euroa, varoja ei jaeta omistajalle, vaan ne jäävät kalatalousalueelle käytettäväksi kalakantojen hoitotyöhön. Omistajan on korvausten maksamista varten ilmoitettava kalatalousalueelle kalastuslain 84 §:n mukaiset tiedot. Mikäli palautus ylittää 50 euroa, mutta palautukseen oikeutetun vesialueen omistus- tai tilitiedot eivät ole kalatalousalueen tiedossa, jäävät vanhentuneet varat (3 vuotta) kalatalousalueen tilille tilittämättömiin varoihin (kalastuslaki 85 §).

8. Alueellinen edunvalvonta

Rehevöityminen aiheuttaa ongelmia kalakannoille ja kalastukselle. Kalatalousalue ei voi omilla toimillaan merkittävästi vaikuttaa alueelle tulevan ravinnekuormituksen määriin. On kuitenkin tärkeää, että kalatalousalue tuo omia näkökantojaan esille ja pyrkii vaikuttamaan esimerkiksi lausuntojen avulla alueelle suunniteltaviin ympäristön tilaan vaikuttaviin hankkeisiin ja erityisesti vesien- ja merenhoidon kuuden vuoden välein päivitettävien toimenpiteiden suunnitteluun. Samoin kalatalousalue ottaa kantaa lausunnoilla mm. hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamiin vahinkoihin.

Kalatalousalue osallistuu myös Pohjois-Pohjanmaan vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmien työskentelyyn. Kalatalousalueella olevista yhteistarkkailuista tulee raportoida kalatalousalueelle, jonka on hyvä

pyrkii vaikuttamaan niiden sisältöön. Silloin tarkkailuista saadaan jatkossa paremmin kalatalousaluetta hyödyttävää tietoa vesialueista, kalastuksesta ja kalakannoista.

Kalatalousalue osallistuu Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kalataloudellisen yhteistyöryhmän työskentelyyn.

9. Suunnitelma viestinnästä

Tehokkaassa kalatalousaluetoiminnassa on viestinnällä suuri merkitys ja se pitää segmentoida oikein. Digitalisaation käyttöön ottamiseen tulee olla valmiudet niin kalatalousalueella kuin sen yhteistyökumppaneillakin. Tehokkaalla sisäisellä viestinnällä pidetään kalatalousalueen hallitus ja kalastuksenvalvojat ajan tasalla kalatalousaluetta koskevissa asioissa. Ulkoinen viestintä lisää kalatalousalueen näkyvyyttä. Tavoite on, että kalatalousalueen toimintaan liittyvä viestintä toimii tehokkaasti ja tukee eri sidosryhmien välistä vuoropuhelua sekä tavoitetilan ja osatavoitteiden saavuttamista.

Viestintä on kaksisuuntaista, siksi on myös tärkeää, että vesialueiden omistajat pitävät kalatalousalueen ajan tasalla muun muassa yhteystiedoistaan, lupamyynnistään, kalastusmääräyksistään, kunnostuksistaan, omista kalastuksenvalvojista ja muista päätöksistään.

Viestinnän päävastuu on kalatalousalueen hallituksella. Pitkäaikaisena tavoitteena on saavuttaa kalatalousalueella avoimen viestimisen kulttuuri. Se tarkoittaa, että myös kalatalousalueen hallituksen jäsenet osallistuvat viestintään, vaikka päävastuu olisikin yhdellä henkilöllä.

Sisäisessä viestinnässä kerrotaan muun muassa hallinnollisista asioista. Tärkeitä sisäisen viestinnän kohderyhmiä ovat hallitus, kalastuksenvalvojat ja muut toimihenkilöt. Sisäisen viestinnän kanavia ovat mm. suora henkilökohtainen yhteydenpito, sähköposti, WhatsApp ja kokoukset (sekä fyysiset että etäkokoukset).

Ulkoinen viestintä kohdistuu esimerkiksi kalastussäädöksiin, kalastuslupa-asioihin, kalastusmahdollisuuksista kertomiseen ja kalatalousalueen tekemiin päätöksiin. Ulkoisen viestinnän kohderyhmiä ovat mm. osakaskunnat ja muut vesialueiden omistajat, naapureina olevat kalatalousalueet, kalastajat, kunnat ja kaupungit, järjestöt, tiedotusvälineet ja viranomaiset. Ulkoisen viestinnän kanavia ovat mm. tiedotteet, sosiaalinen media, koulutustilaisuudet, esitteet, juttujen tarjoaminen paikallislehdille sekä kuntien ilmoitustaulut ja tiedotuskirjeet.

Viestinnällä kerrotaan kalatalousalueen toiminnasta, voimassa olevasta paikallisesta säätelystä, kalastuksen valvonnasta, omistajille jaettavista omistajakorvauksista, kalastusmahdollisuuksista, paikallisista luvista ja niiden myynnistä ja voimassa olevista kalastussäädöksistä.

10. Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpano

Käyttö- ja hoitosuunnitelman toteuttamisesta vastaavat yhdessä kalatalousalue, kalastusoikeuden haltijat ja viranomaiset. Osakaskuntien ja yksityisten vesialueiden omistajien on järjestettävä oman vesialueensa kalastusta ja hoitoa käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti ja viranomaisten on otettava suunnitelman linjaukset huomioon. ELY-keskus toimeenpanee sellaiset alueelliset säätelytoimenpiteet, joiden soveltaminen edellyttää ELY-keskuksen päätöstä.

Käyttö- ja hoitosuunnitelman tehokas toimeenpano on ennen kaikkea riippuvainen riittävästä julkisesta rahoituksesta. Käyttö- ja hoitosuunnitelman tunnettavuutta ja vaikuttavuutta on laajennettava myös yhteiskuntavaikuttamisen tasolle, jotta suunnitelmassa asetetut tavoitteet saavutetaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös nykyistä selkeästi suurempaa rahoitusta, talkootyönä käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpano ei onnistu.

Toimeenpanoon liittyy monia vuosittain tarkentuvia käytännön toimia, joiden yksityiskohdat, aikataulut ja toteuttamisvastuut kuvataan kalatalousalueen toimintasuunnitelmassa. Näihin kuuluvat mm. rahoituksen järjestäminen, kalastussääntöjen kokoaminen, kunnostusten järjestäminen, istutukset, yhteistyö- ja

palvelusopimusten teko, viestintä, kalastuksenvalvonta, edunvalvonta, lausuntojen antaminen ja osallistuminen eri yhteistyöryhmiin.

Käytännön toimet ja niiden kytkentä käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteisiin koostetaan vuosittain toimintakertomukseen. Jatkuva toimenpiteiden seuranta antaa myös tietoa käyttö- ja hoitosuunnittelun vaikuttavuuden arviointiin ja suunnitelman päivitystarpeeseen.

11. Vaikuttavuuden arviointi ja suunnitelman päivitys

Käyttö- ja hoitosuunnitelman vaikuttavuutta arvioidaan siinä asetettujen kalastukseen ja kalakantoihin liittyvien tavoitteiden toteutumisen perusteella. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan yhdessä osiossa siten, että arviointikierroksen tulokset ovat käytettävissä vuoden 2024 yleiskokouksessa. Hallitus tekee arvioinneista yhteenvedot ja esittää arviointien tulokset ja niistä mahdollisesti seuraavat toimet kalatalousalueen vuosikokouksien lisäksi myös ko. vuosien vuosikertomuksissa.

Keskeisten kalakantojen tilatavoitetta (osatavoite 1) arvioidaan ainakin vielä ensimmäisessä arvioinnissa kaupallisten kalastajien saaliiden perusteella paremman aineiston puuttuessa. Tilanne on kunnossa, jos kaupallisen kalastuksen saaliille asetetut tavoitteet täyttyvät. Jos tavoitteet eivät täyty, arvioidaan, joutuuko tilanne pelkästään kalastuksen selkeästä vähenemisestä vai todennäköisemmin myös kalakantojen heikkenemisestä. Jos ilmenee selviä viitteitä kalakantojen heikkenemisestä, keinot tilanteen korjaamiseksi harkitaan tilanteen mukaan ja päivitetään käyttö- ja hoitosuunnitelmaan.

Kalakantojen tilaa ja vapaa-ajankalastuksen saaliita koskevien tietojen määrän ja laadun kehittämistä koskevien tavoitteiden (osatavoitteet 2 ja 6) edistymistä seurataan sekä ensimmäisessä että toisessa arvioinnissa. Mikäli edistymistä ei ole tapahtunut, etsitään arviointien yhteydessä uusia keinoja tietojen lisäämiseksi yhteistyössä lähialueen muiden kalatalousalueiden sekä muiden toimijoiden kanssa. Uudet keinot päivitetään käyttö- ja hoitosuunnitelmaan.

Kaupallista kalastusta koskevien tavoitteiden (osatavoite 3) toteutumista arvioidaan yhtenä kokonaisuutena. Mikäli ensimmäiseen arviointiin mennessä pääosa tavoitteen mittareista ei ole toteutumassa, haastatellaan riittävä joukko I- ja II-ryhmän kalastajia ja selvitetään kaupallisen kalastuksen ongelmakohtia ja esteitä kalastuksen lisäämiselle. Tietojen perusteella etsitään tehokkaampia toimia tilanteen parantamiseksi ja päivitetään toimet myös käyttö- ja hoitosuunnitelmaan. Tai todetaan, että tilanteeseen on vaikea vaikuttaa pelkästään kalatalousalueen toimilla. Vastaava arviointi tehdään myös toisella arviointikierroksella.

Vapaa-ajankalastukseen liittyvän tavoitteen (osatavoite 4) toteutumisen mittareita tarkennetaan myöhemmin. Mittaamisen edellytykset paranevat, jos saadaan koko alueelle säännöllisesti toistuva vapaa-ajankalastajille suunnattu kalastuskysely.

Hylkeiden aiheuttamien haittojen vähenemiseen liittyvän tavoitteen (osatavoite 7) toteutumista arvioidaan kalastajahaastatteluiden perusteella. Jos tavoitteeseen ei päästä, eli ongelmat jatkuvat entisellään tai pahenevat, pyritään etsimään tehokkaampia keinoja haittojen vähentämiseen.

Rannikkoalueen yhteistoiminnan lisäämiseen ja yhtenäislupa-alueen muodostumiseen liittyvän tavoitteen (osatavoite 5) toteutumista seurataan ensimmäisessä arvioinnissa yhtenäislupa-alueen pinta-alan kehityksenä ja myytyjen lupien tuotoilla. Mikäli tavoitetta ei saavuteta, haastatellaan pinta-alaltaan suurimpien osakaskuntien ja muiden vesialueiden edustajia ja selvitetään esteitä yhtenäislupa-alueen muodostumiselle. Tietojen perusteella etsitään tehokkaampia tapoja, joilla yhtenäislupa-alue saataisiin muodostettua ja keinot päivitetään käyttö- ja hoitosuunnitelmaan.

Kalatalousalueen joki- ja järviolueen yhteistoiminnan lisäämiseen ja yhtenäislupa-alueiden muodostumiseen liittyvän tavoitteen (osatavoite 5) toteutumista seurataan ensimmäisessä arvioinnissa vesialueiden yhteistoiminnassa saavutetun edistymisen perusteella eli järjestäytyneiden osakaskuntien määrien ja pinta-alan kehityksenä. Mikäli tavoitetta ei saavuteta, haastatellaan pinta-alaltaan suurimpien

järjestäytymättömien osakaskuntien edustajia ja selvitetään esteitä järjestäytymiselle. Tietojen perusteella etsitään tehokkaampia tapoja, joilla osakaskuntia kannustetaan yhdistymään ja keinot päivitetään käyttö- ja hoitosuunnitelmaan. Toisella arviointikierroksella seurataan järjestäytyneiden osakaskuntien yhteispinta-alan lisäksi myös yhtenäislupa-alueiden muodostumista. Mikäli toiseen arviointiin mennessä ei muodostu uusia vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueita, tehdään vesialueiden omistajien haastatteluun perustuva selvitys yhtenäislupa-alueiden muodostumisen esteistä ja pyritään tulosten perusteella ratkaisemaan ongelmia.

Mikäli kalakantojen tila tai kalastus muuttuu niin paljon, että tavoitetilä ja keskinäiset osatavoitteet eivät toteudu tai eivät ole enää mahdollisia, kalatalousalueen on tehtävä aloite käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden muuttamiseksi tai päivittämiseksi. Myös uusien ja toiminnan kannalta oleellisten tietojen käyttöön saaminen saattaa aiheuttaa tarpeen päivittää suunnitelmaa muulloinkin kuin tavoitteiden toteutumisen arvioinnin yhteydessä.

Kalastuksenvalvontaan, edunvalvontaan ja viestintään liittyvien toiminnallisten tavoitteiden suunnittelu ja toteutumisen seuranta tapahtuu vuositason tasolla.

12. Kirjallisuus ja muu lähdeaineisto

- Alaja, Heikki 2020. Kalajoen yhteistarkkailu, Kalataloustarkkailu 2019. Eurofins Ahma Oy.
- Auvinen, H; Erkamo, E; Erkinaro, J; Eskelinen, P; Heikinheimo, O; Huusko, A; Huusko, R; Hyvärinen, P; Jaukkuri, M; Kangas, K; Keinänen, M; Keskinen, T; Kolari, I; Koljonen, M-L; Korhonen, P; Lappalainen, A; Mäki-Petäys, A; Olin, M; Orell, P; Pakarinen, T; Piironen, J; Raitaniemi, J; Rask, M; Romakkanen, A; Ruuhijärvi, J; Salmi, P; Salminen, M; Salonen, E; Saura, A; Savikko, A; Setälä, J; Sutela, T; Tulonen, J; Urho, L; Veneranta, L. ja Vähä, V. (Luonnonvarakeskus), Kuikka, S. ja Lehtonen H. (Helsingin yliopisto), Vainikka, A. (Itä-Suomen yliopisto), Marjomäki, T. J. ja Syrjänen, J. (Jyväskylän yliopisto), Fredrikson J. (Kalatalouden Keskusliitto), Marttila, M. (Lapin ELY-keskus), Hellsten, S. ja Marttunen, M. (Suomen ympäristökeskus) 2019. Kalavarojen käyttö ja hoito B. Luonnonvarakeskus, Luke.
- Broman Anders, Nordblad Fredrik, Johansson Magnus, Becher Marina, Sohlenius Gustav, Öhrling Christian, Boman Anton, Josefsson Sarah, Mattbäck Stefan, Lindström Carola, Olide Carolina, Liwata-Kenttälä Pauliina, Huusko Ari, Jokikokko Erkki, van der Meer Olli, Lahti Markku ja Kangas Marko 2019. Perämereen laskevia vesistöjä - menetelmien kehittäminen ja ekologinen kunnostaminen, loppuraportti. Länsstyrelsen i Norrbottens län, julkaisusarja 6/2019.
- Erkamo, Esa; Tulonen, Jouni ja Kirjavainen, Jorma 2019. Kansallinen rapustrategia 2019–2022. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:4.
- Eskelinen, Päivi ja Mikkola, Jarmo 2019. Viehekalastus kalatalousalueilla. Luonnonvarakeskus/Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 75/2019.
- Hautala Arto, Kupiainen Virve ja Mikkola Mika 2012. Arvio Vuohojärven hoitokalastus- ja hapetustarpeesta järven sisäisen kuormituksen alentamisessa Reisjärvi. Maveplan.
- Holtus E.S. ja Rietman L.S. 2017 (englanniksi), Heikki Kurtti ja Kimmo Aronsuu 2020 (suomennos). Kuonanjärven säännöstelyn kehittäminen, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus.
- <https://www.eraluvat.fi> -sivusto.
- <https://kalastakalajoella.fi> -sivusto.
- <https://www.luke.fi> -sivusto.
- <http://www.meidankalajoki.fi> -sivusto.
- <https://www.metsa.fi> -sivusto.
- <https://paikkatieto.ymparisto.fi> -sivusto.
- <https://www.sievi.fi> -sivusto.
- <https://www.syke.fi> -sivusto
- <https://visithaapavesi.fi> -sivusto.

- <https://www.ymparisto.fi> -sivusto.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.
- Kalajoen vaellussiian poikasten toimittaminen ja istuttaminen 2020–2023 (POPELY/61/07.02/2010).
- Kallio, Tuomas; Malinen, Rauno; Rönkä, Olli; Bonn, Christine; Salminen, Pekka; Jutila Henri ja Lindberg Walter 2019. Merialuesuunnittelu - Pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren suunnittelu-alueen ominaispiirteet 1.4.2019. Euroopan meri- ja kalatalousrahasto.
- Keränen, Pekka A. 2015. Meriharjoituksen hoitosuunnitelma Osa 2. Tavoitteet ja toimenpiteet. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja.
- Koljonen, M.-L., Veneranta, L., Kallio-Nyberg, I. Koskiniemi, J. & Jokikokko, E. 2019. Pohjanlahden siikakantojen perinnöllinen erilaistuminen ja merialueen siikasaaliiden alkuperä. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 56/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki.
- Laine, Anne (toim.); Ekholm-Peltonen Maria; Heikkinen Mirja; Moilanen Elli; Kangaskokko Juha; Nuortimo Elina; Rintala Jaana; Tertsunen Jeremi; Torvinen Satu; Tuohino Jukka ja Virtanen Kimmo 2015. Vesien tila hyväksi yhdessä - Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosi 2016–2021. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, raportteja 76/2015.
- Lapin ELY-keskus 2021. Ohjeistus - Pohjois-Suomen istutettavat kalakannat.
- Lappalainen, Antti; Kuningas, Sanna; Paloheimo, Aurora; Lindholm, Gabi ja Lönnroth, Malin 2019. Ehdotus Porvoon-Sipoon kalatalousalueen merialueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi. Luonnonvarakeskus, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 53/2019.
- Lappalainen, A., Veneranta, L., Kuningas, S., Olin, M. & Aronsuu, K. 2021. Rannikkolajien säätelyn tehostamismahdollisuudet ja -tarpeet Suomen rannikolla. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki.
- Lappalainen, Juho; Kurvinen, Lasse ja Kuismanen, Lauri, toim. 2020. Suomen ekologisesti merkittävät vedenalaiset meriluontoalueet (EMMA) – Finlands ekologiskt betydelsefulla marina undervattensmiljöer (EMMA). Suomen ympäristökeskuksen raportteja 8/2020.
- Maa- ja metsätalousministeriö 2012. Kansallinen kalatiestrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös 8.3.2012.
- Maa- ja metsätalousministeriö 2015. Kansallinen lohi- ja meritaimenstrategia 2020 Itämeren alueelle. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2/2015.
- Metsähallitus 2012. Kalajoen rannikon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma 2012–2022, Metsähallitus.
- Nivalan Pidisjärven osakaskunnan kotisivut (<https://pidisjarvi.yhdistysavain.fi>)
- Nouseva Rannikkoseutu ry, toim. 2010. Perämeren rannikon kalasatamat, nykytila – kehittämistarpeet.
- Olin, Sini, toim. 2013. Vesien kunnostusstrategia. Ympäristöministeriö, Ympäristöministeriön raportteja 9/2013.
- Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry 2021. Kyselyt Kalajoen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmasta vesialueen omistajille, kaupallisille kalastajille, ohjelmapalveluyrittäjille, Suomen vapaa-ajankalastajille ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiirille.
- Perämeri Life – Yhteisen meren puolesta (<https://docplayer.fi/23764677-Perameri-life-yhteisen-meren-puolesta.html>).
- Rahkila Riina, Honkela Tanja ja Anttila Susanna 2010. Malisjoen kosteikkojen yleissuunnitelma, POPELY/14/07.04/2010.
- Rauhala Elias 2021. Muistio kalastuslain 14 §:n tulkinnasta ja käyvän hinnan määritelmästä käyttö- ja hoitosuunnitelman yhteydessä. Kalatalouden Keskusliitto.
- T:mi Arto Hautala ja Hakala Eero 2002. Lohijoen (Kalajoen latvapuron) kalataloudellinen kunnostustarve, esiselvitys, Keski-Pohjanmaan kalatalouskeskus.

- Vesisenaho Pia ja Keränen Jorma 2018. Kalajoen käyttö-, päästö-, vesistö- ja kalataloustarkkailuohjelma vuosille 2019–2024. Pöyry Finland Oy.
- Ympäristöministeriö 2021. Jokihelmisimpukan eli raakun suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma 2020–2030. Ympäristöministeriö, Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:4.

Liite 1. Osatavoitteet

Osatavoite 1.	Aika (vuosi)	Keinot	Mittarit
Kalastukselle keskeisten lajien kannat pysyvät elinvoimaisina	1–10 v.	Kalakantojen tilaa seurataan ja hoidetaan. Tarvittaessa kalastuksen säätely	Seuranta kaupallisen kalastuksen saalistiedoista, vapaa-ajankalastuksen saalistiedot tulevaisuudessa Oma kalasta
Osatavoite 2.	Aika (vuosi)	Keinot	Mittarit
Kalakannoista saadaan suunnittelukaudella tietoa, jolla arvioidaan ohjaus ja hoitotoimien toimivuutta	1–10 v.	Tutkimushankkeiden edistäminen	Asiantuntija-arviot
Osatavoite 3.	Aika (vuosi)	Keinot	Mittarit
Kaupallisen kalastuksen houkuttelevuus ja toimintaedellytykset paranevat	1–10 v.	Kaupalliselle kalastukselle aiheutuvien haittojen vähentäminen (rannikolla hyljehaitat, sisämaassa pyydyksiä likaavat valumavedet ja vedensäänöstelystä johtuvat vedenkorkeuden voimakkaat muutokset).	Kalastajamäärät ja saaliit
Osatavoite 4.	Aika (vuosi)	Keinot	Mittarit
Alue säilyy ja kehittyy kiinnostavana vapaa-ajankalastuksen kohteena	1–10 v.	Yhteislupa-alueet, veto-voimaiset/kestävät kalakannat, lupien helppo saatavuus, koululaisille, nuorille ja erityisryhmille suunnatut tapahtumat	Tulevaisuudessa Oma kala -tietojärjestelmä
Osatavoite 5.	Aika (vuosi)	Keinot	Mittarit
Yhtenäislupa-alueen muodostaminen (rannikkoalue)	1–10 v.	Vesialueiden omistajien yhtenäislupa-alueiden muodostaminen	Yhtenäislupa-alueen pinta-alan kehitys ja myydyt lupatulot
Osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden järjestäytyminen ja vesialueiden yhdistäminen isompiin kokonaisuuksiin (joki ja järviolue)	1–10 v.	Osakaskuntien aktivointi järjestäytymiseen ja yhdistymiseen, osakaskuntien ja yksityisten vesialueiden omistajien yhteystietojen keruu	Ensivaiheessa järjestäytyneiden osakaskuntien pinta-alan kehittämisellä, jatkossa yhtenäislupa-alueiden pinta-alan kehityksenä
Osatavoite 6.	Aika (vuosi)	Keinot	Mittarit
Kalatalousalue tuntee alueen kalastajarakenteen heidän saaliinsa	1–10 v.	Sähköisten saalistietojen keruujärjestelmien kehityksen seuranta	Asiantuntija-arviot
Osatavoite 7.	Aika (vuosi)	Keinot	Mittarit
Hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamat haitat kalastukselle vähenevät	1–10 v.	Hylkeiden pyyntikiintiöiden kasvattaminen kalastusta kestäväälle tasolle, seurataan hyljekarkoittimissa tapahtuvaa kehitystä	Alueen I-luokan kalastajien haastattelut

Liite 2. Kalajoen kalatalousalueen saatekirje ELY-keskukselle

Saatekirje

Kalajoen kalatalousalue esittää ELY-keskukselle, että se hyväksyy kalastuslain 37 § nojalla oheisen suunnitelmaluonnoksen Kalajoen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi. Suunnitelma on käsitelty ja hyväksytty Kalajoen kalatalousalueen ylimääräisessä yleiskokouksessa 20.12.2021 kalatalousalueen ehdotukseksi kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi.

Liite 3. Lapin ELY-keskus; Ohjeistus - Pohjois-Suomen istutettavat kalakannat. Tässä Kalajoen kalatalousalueen osalta.

Kalatalous alue	Vesistöal- ue	Nume- ro	Itäme- ren lohi	Meritai- men	Sisävesi- taimen	Anadrom- inen harjus	Harjus	Vaellussi- ka	Pohja- siika	Plankton- siika	Kuha	Muut kannat ja lajit
Kalajoki	Kalajoen vesistöalue	53	_____	Lestijoen kanta	_____	Siiponjoen harjus	Meriharjus kannat	Perämeren vaellussiika	_____	_____	_____	<i>Sovittava ELY- keskukse n kanssa tapauskoh- taisesti</i>

Harmaalla pohjalla oleviin tapauksiin kalatalousviranomaisen ei voi suositella toteutettavan istutuksia. Mikäli kuitenkin jonkin kannan käyttäminen istutuk-
siin halutaan sallia, asia tulisi perustella käyttö- ja hoitosuunnitelmassa.

Liite 4. Yhteenveto lajikohtaisesta nykysäätelystä, uusista lisäsäätelysuosituksista ja muista suosituksista.

Laji	Nykysäätely	Lisäsäätelysuosituksia	Muut suositukset
Ahven	Ei säätelyä.	Lisääntymisaikaisia kalastuskieltoja tärkeimmille lisääntymisalueille.	Suurikokoisten yksilöiden vapauttamisen suositus.
Hauki	Ei mainittavaa säätelyä. Muutamia paikallisia rauhoituspiirejä.	Lisääntymisaikaisia kalastuskieltoja tärkeimmille lisääntymisalueille. Joissain tilanteissa mahdollisesti päiväkohtaiset saalis-kiintiöt tai ylä- / välimittasäätely.	
Made	Ei säätelyä. Pilkintä maderahalla kielletty.	Ei lisäsuosituksia.	Kantojen heikentymisen syitä tulisi selvittää.
Kampela	Ei säätelyä	Ei lisäsuosituksia.	
Nahkiainen	Rauhoitus 1.4.–15.8 (kalastusasetus), lisäksi paikallisia säätelytoimia.	Kalastuksen säätelyn aiempaa laajempi-alainen suunnittelu kalatalousalueiden yhteistyössä.	Ylisiirtojen suuntaaminen alueille, joissa niistä on suurin hyöty. Toiminnan tuloksellisuuden selvittäminen
Lahna & särki	Ei säätelyä.	Ei lisäsuosituksia.	Jos pyynti tehostuu, kantojen tilan seuranta syytä aloittaa (kaupallisen saaliin näytteenotto)
Kuha	Alamitta. Muutamia paikallisia rauhoituspiirejä. Alueellisia/paikallisia verkkojen silmäkokorajoituksia.	Verkkojen silmäkokorajoitukset vastamaan alamittoja, erityisesti Saaristomerellä. Lisääntymisaikaisia kalastuskieltoja tärkeimmille lisääntymisalueille. Joissain tilanteissa mahdollisesti paikalliset päiväkohtaiset saalis-kiintiöt.	Suurikokoisten yksilöiden vapauttamisen suositus.
Siika	Verkkojen silmäkokosäätely (43 mm, Merenkurku 40 mm). Kutu-ai- kaisia paikallisia kalastusrajoituksia Merenkurkussa	Ei lisäsuosituksia. (Perämeren vaellussiian kutukantojen ikä- ja kokorakenteen parantamiseksi siiankalastuksessa verkon pienimmän solmuvälin kasvattaminen Pohjanlahdella 45 mm:iin olisi perusteltua, mutta heikentäisi jo nykyisellään alhaisella tasolla olevia siikasaaliita, jotka vaellussiian osalta perustuvat paljolti istutuksiin)	Suomenlahden vaellus- ja merikuituisen siikaan liittyvän tietopuutteen paikkaaminen. Siikaonginnan saaliita koskeva selvitys. Kanta-kohtaisen vaellussiikaseurannan kehittäminen eri rannikkoalueille. Hylkeiden pyynnille ja siikakannoille aiheuttaman haitan vähentäminen. Tornionjoen luonnonvaraisten siikakantojen seuranta. Mikäli kutukantojen ikä- ja kokorakennetta pyritään korjaamaan, solmuvälisäätelyn aiheuttama saalismenetyt tulisi kompensoida vaellussiian istutusmääriä kasvatamalla.

Lajikohtaisten säätelytoimien lisäksi kalastusta säädellään myös mm. käytettävien pyydysten määriä ja laa-
tua koskevilla rajoituksilla sekä yleisillä kalastusta koskevilla aluerajoituksilla (Rannikkolajien säätelyn tehos-
tamismahdollisuudet ja -tarpeet Suomen rannikolla, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 13/2021).

Liite 5. Rahjan alueen kalastus (Kalajoen rannikon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma 2012–2022, Metsähallitus).

Kalastus									
☒	Yleistä vesialuetta (kalastusoikeus KL 6 § mukaisesti)	Osa Rahjan saariston Natura-alueesta (noin 1 650 ha) sijoittuu Kalajoen yleiselle vesialueelle. Nämä vedet sijoittuvat Hevoskarista lounaaseen (noin 1 200 ha) ja luoteeseen (noin 450 ha).							
☒	Yleiskalastusoikeuteen perustuva pilkkiminen ja onkiminen sekä viehekalastus läänikohtaisella luvalla on sallittu (KL 8 § mukaisesti)								
☐	Pilkkiminen, onkiminen ja viehekalastus läänikohtaisella luvalla on sallittu osittain								
☒	Lupakalastusvedet	Rahjan saariston kalastusoikeus on vuokrattu Kalajoen Rahjankylän Kalastajainseura ry:lle. Sopimus on voimassa 1.1.2010–31.12.2015. Kalastajainseura on ollut halukas solmimaan myös pidempiaikaisen sopimuksen, jotta kalanistutuksia voitaisiin suunnitella pitemmällä tähtäimellä, mutta Metsähallituksen sopimuskäytäntöjen vuoksi on päädytty viiden vuoden sopimusauteen.							
Alueen merkitys kalastuskohteena		Rahjan saaristo on tärkeä alue paikallisille ammatti- ja kotitarvekalastajille.							
Arvio alueen kalastuspaineesta		☐	Suuri	☒	Keskinkertainen	☐	Pieni	Kuvaus	Rahjan saaristo on paikallisille tärkeä kalastuskohde.
Saaliskalat	Tärkeimpiä saaliskaloja Rahjan vesillä ovat siika, taimen, ahven ja hauki. Saalistietoja keräävät kalastajainseurat ja osakaskunnat, Metsähallitus sekä ammattikalastajien osalta ELY-keskus.								
Kutupaikat	Rahjan vedet ovat tärkeitä kutualueita myös ahvenelle, hauelle, siialle ja silakalle. Alueella on mahdollisesti merkitystä karisiian kutualueena, mutta tietoa kutupaikoista ei ole. Meriharjuksen kutupaikkoja ei ole tiedossa alueelta.								
Vaelluskalareitit	Siiponjoen harjus vaeltaa ilmeisesti syönnöksellä Rahjan saaristossa, mutta tarkat syönnösalueet eivät ole tiedossa. Alueella saattaa olla myös meriharjusta.								
Ammattikalastus	Rahjan saariston vedet ovat osa lähiseudun ammattikalastajien toimialueesta. Ammattikalastusta harjoittaa alueella noin 10 kalastajaa, jotka ovat ELY-keskuksen ammattikalastajarekisterissä.								
Istutukset (kalat, ravut)	Metsähallitus ei istuta suunnittelualueelle kalaa eikä rapua. Kalastajainseura on aktiivisesti hoitanut kalavesiä istuttamalla kalaa myös vuokravesilleen Rahjassa. Istutuksia on tehty aktiivisesti vuosittain. Istutettu kala on viime vuosina ollut siikaa, madetta, harjusta ja taimenta; aiemmin myös haukea.								
Lisätietoja	Hyljekanta on viime vuosina lisääntynyt, ja tämä on vaikeuttanut kalastusta merkittävästi.								
Yksityiset suojelualueet									
Yksityisillä suojelualueilla kalastus on sallittu kalastuslain (286/1982) mukaisesti.									
Erätalouden yhteenveto									
Rahjan saaristo on paikallisille asukkaille merkittävä kalastus- ja metsästysalue. Etenkin vesilintujen pyynti on tärkeää. Kalastus- ja metsästyspaine alueella on verrattain pieni; metsästyksen osalta vesilintujen metsästyksen aloituspäivät ovat vilkkaita, mutta muuten metsästäjiä on melko vähän.									